

LOODUSUURIJATE SELTS EESTI NSV TEADUSTE AKADEEMIA JUURES
ОБЩЕСТВО ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ ПРИ АКАДЕМИИ НАУК ЭСТОНСКОЙ ССР
АВИАКС LOODUSEVAATLEJALE NR. 36
В ПОМОЩЬ НАБЛЮДАТЕЛЯМ ПРИРОДЫ № 36

LOODUSUURIJATE SELTSI ÜLDKOOSOLEKUTEL,
SEKTSIOONIDES JA ALLASUTUSTES AASTAIL
1947—1956 PEETUD ETTEKANNETE NIMESTIK

СПИСОК ДОКЛАДОВ ПРЕДСТАВЛЕННЫХ
НА ЗАСЕДАНИЯХ ОБЩЕСТВА
ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ В 1947—1956 гг.

VERZEICHNIS DER AUF DEN VERSAMMLUNGEN DER
NATURFORSCHER-GESELLSCHAFT IN DEN JAHREN
1947—1956 ABGEHALTENEN VORTRÄGE

Tartu — Тарту

1958

**SARJAS «ABIKS LOODUSEVAATLEJALE» VAREM
ILMUNUD NUMBRID.**

- Nr. 1. **L. Pöder**, Juhend ornitofenoloogilisteks vaatlusteks.
- Nr. 2. **H. Aasamaa**, Fenoloogilised vaatlused botaanikas.
- Nr. 3. **K. Paaver** ja **H. Ling**, Juhend Eesti NSV pisiimetajate vaatlusteks.
- Nr. 4. **L. Muiste**, Juhend metsanduslik-meteoroloogiliste vaatluste teostamiseks.
- Nr. 5. **L. Pöder**, Juhend lindude rõngastamiseks.
- Nr. 6. **H. Ling**, Uued karusnahaloomad Eesti NSV-s ja juhend nende vaatlusteks.
- Nr. 7. **H. Ling** ja **K. Paaver**, Eesti NSV imetajate nimestik.
- Nr. 8. **H. Haberman**, Eesti NSV mardikaliste (Coleoptera) süstemaatiline nimestik leviku- ja leiukohtade andmetega. I. Röövmardikalised (Adephaga).
- Nr. 9. **Ü. Järvekülg**, Kahjulikkude röövlindude hävitamine.
- Nr. 10. **V. Maavara**, Eesti NSV sipelgad.
- Nr. 11. **K. Eichwald**, **E. Kumari** ja **K. Orviku**, Looduskaitse küsimusi Eesti NSV-s.
- Nr. 12. **J. Vilbaste**, Eesti NSV tuhatjalgsete (Diplopoda) määraja.
- Nr. 13. **H. Remm**, Eesti NSV parmlased (Tabanidae). Juhend vaatlusteks, kogumiseks ja määramiseks.
- Nr. 14. **V. Masing** ja **J. Laasimer**, Pesitsusvõimaluste loomine kasulikkudele lindudele.
- Nr. 15. **K. Eichwald**, **E. Parmasto**, **K. Pork**, Taimekogud. Juhend taime korjamiseks ja kuivatamiseks ning taimekogude korraldamiseks.
- Nr. 16. **M. Pork**, Eesti NSV mändvetiktaimed (Charophyta).
- Nr. 17. **H. Remm**, Sääsklased (Culicidae) Eesti NSV-s ja võitlus nende vastu.
- Nr. 18. **E. Kumari**, Juhend lindude rände uurimiseks.
- Nr. 19. **A. Vilbaste**, Juhend puukide kogumiseks.
- Nr. 20. **L. Laasimer**, Eesti NSV tähtsamate maksasammalde määraja.
- Nr. 21. **K. Pork**, Eesti NSV magevete algsinivetikad (Chroococceae).
- Nr. 22. **S. Rubel**, Naksurlaste vastsete (traatusside) määramistabel.
- Nr. 23. **V. Masing** ja **H. Trass**, Juhend soode geobotaaniliseks uurimiseks.
- Nr. 24. **V. Voore**, Magevete loomastik.
- Nr. 25. **D. Kaljo**, **A. Oraspõld**, **A. Rõõmusoks**, **L. Sarv**, **H. Stumbur**, Eesti NSV ordoviitsiumi fauna nimestik. II Keskordoviitsium.
- Nr. 26. **E. Parmasto**, Tähtsamate Eesti NSV torikuliste määraja.

LOODUSUURIJATE SELTS EESTI NSV TEADUSTE AKADEEMIA JUURES
ОБЩЕСТВО ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ ПРИ АКАДЕМИИ НАУК ЭСТОНСКОЙ ССР
AEIKS LOODUSEVAATLEJALE NR. 36
В ПОМОЩЬ НАБЛЮДАТЕЛЯМ ПРИРОДЫ № 36

LOODUSUURIJATE SELTSI ÜLDKOOSOLEKUTEL,
SEKTSIOONIDES JA ALLASUTUSTES AASTAIL
1947—1956 PEETUD ETTEKANNETE NIMESTIK

СПИСОК ДОКЛАДОВ ПРЕДСТАВЛЕННЫХ
НА ЗАСЕДАНИЯХ ОБЩЕСТВА
ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ В 1947—1956 гг.

VERZEICHNIS DER AUF DEN VERSAMMLUNGEN DER
NATURFORSCHER-GESELLSCHAFT IN DEN JAHREN
1947—1956 ABGEHALTENEN VORTRÄGE

Tartu — Тарту
1958

*Trükitud Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Toimetus-Kirjastusnõukogu otsusel*

*

TKN nr. 275

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

114104

SAATEKS

Loodusuurijate Seltsi üheks põhiliseks töövormiks on ettekannete pidamine üldkoosolekul ja allorganites. Ettekandekoosolekul toimub seltsi liikmete ja külalisesinejate uurimistöö tulemuste ja vaatlusandmete läbiarutamine, samuti informatsiooni andmine väljaspool seltsi toimunud erialaste konverentside, sessioonide ja nõupidamiste tööst.

Sõjajärgsel perioodil on seltsis ja tema erialastes sektiioonides peetud üle 500 ettekande. Nendes kajastub seltsi teaduslik tegevus kõige ilmekamalt. Kuid ainult vähesed ettekandeist on trükkis avaldatud. Nii on see Loodusuurijate Seltsi jooksvat tegevust kõige paremini iseloomustav tööloik laiemale looduseõprade ringile üldiselt vähe tuntud.

Arvestades üldist huvi kasvu seltsi töö vastu, otsustas Loodusuurijate Selts sarjas «Abiks loodusevaatlejale» avaldada seltsis ja tema allorganites sõjajärgsel perioodil peetud ettekannete temaatika.

Käesolev brošüür sisaldab aastail 1947—1956 esitatud ettekannete loendi. Viimatinimetatud aastal peetud ettekannete osas on loendis iga nimetuse kohta antud ka lühike annotatsioon, kui ettekanne pole trükkis avaldatud.

Ettekande nimetusele järgneb (sulgudes) ilmumise koht ja aasta või asutus, kus käsikiri säilitatakse. Kasutatud on järgmisi lühendeid: LUS arh. — Loodusuurijate Seltsi arhiiv; ornit. arh. — LUS-i ornitoloogiasektiiooni arhiiv; zool. kat. — Tartu Riikliku Ülikooli zoologia kateedri raamatukogu; bot. arh. — LUS-i botaanikasektiiooni arhiiv; ZBI metsand. arh. — Eesti

NSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi metsasektori arhiiv; LUS metsand. arh. — LUS-i metsandusseksiooni arhiiv.

Loodusuurijate Selts loodab, et käesolev brošüür aitab kaasa seltsi teadusliku töö tutvustamisele laiemates ringides, äratab ühtlasi huvi looduse vastu ja innustab looduse tundmaõppimist.

ОТ РЕДАКЦИИ

Одной из основных рабочих форм Общества естествоиспытателей является чтение докладов на общих собраниях секций и других подорганах. На собраниях обсуждаются результаты исследований и данные наблюдений членов общества (и гостей), также даются информации о работе состоявшихся специальных конференций, сессий и совещаний других обществ и научных учреждений вне Тарту.

В течение послевоенного десятилетнего периода (1947—1956) на общих собраниях и различных секциях общества сделано свыше 500 докладов, в которых выразительнее всего отражается научная деятельность общества. Но лишь немногие из них опубликованы в печати. Таким образом, вышеупомянутая сторона деятельности общества, наиболее полно характеризующая текущую работу Общества естествоиспытателей, остается широкому кругу любителей природы малоизвестной.

Принимая во внимание все усиливающийся интерес к работе общества, Общество естествоиспытателей приняло решение опубликовать в настоящей серии тематику докладов, доложенных в обществе и его секциях в течение послевоенного периода.

В настоящую брошюру включен перечень докладов, доложенных в 1947—1956 гг. Начиная с 1956 г. приводят и аннотации докладов, до настоящего времени не опубликованных в печати.

После заглавия доклада (в скобках) приводятся место и время издания работы или учреждение, в котором хранится рукопись. Применены следующие сокращения: LUS arh. —

архив Общества естествоиспытателей; ornit. arh. — архив орнитологической секции Общ. ест. испыт.; zool. kat. — библиотека кафедры зоологии ТГУ; bot. arh. — архив ботанической секции Общ. естествоиспыт.; ZVI metsand. arh. — архив сектора леса Института зоологии ботаники АН ЭССР; LUS metsand. arh. — архив секции леса Общ. естествоиспытателей.

Общество естествоиспытателей надеется, что настоящая брошюра поспособствует ознакомлению с научной деятельностью Общества, пробудит одновременно в более широких кругах интерес к природе и вдохновит друзей и любителей природы к изучению ее.

ZUM GELEIT

Die Haupttätigkeit der Naturforschergesellschaft äussert sich in Form von Vorträgen, die auf Vollversammlungen, in Sektionen und Unterausschüssen gehalten werden. Auf diesen Versammlungen werden die Arbeitsergebnisse und das Beobachtungsmaterial der Gesellschaftsmitglieder (wie auch der Gäste) gemeinsam erörtert. Auch wird daselbst über die Arbeit von ausserhalb der Gesellschaft stattgefundenen einschlägigen Konferenzen, Sessionen und Besprechungen Bericht erstattet.

In der zehnjährigen Nachkriegsperiode (1947—1956) wurden in der Gesellschaft und ihren Sektionen über 500 Vorträge gehalten. In diesen Vorträgen widerspiegelt sich die wissenschaftliche Arbeit der Gesellschaft aufs deutlichste. Nur wenige von ihnen sind im Druck erschienen. Somit ist dieses Arbeitsgebiet, das die laufende Arbeit der Naturforschergesellschaft am besten kennzeichnet, weiteren Kreisen von Naturfreunden im allgemeinen wenig bekannt.

In Anbetracht des wachsenden allgemeinen Interesses an der Arbeit der Gesellschaft hat die Naturforschergesellschaft beschlossen, in der vorliegenden Schriftenreihe die Thematik der in der Gesellschaft und ihren Sektionen während der Nachkriegsperiode gehaltenen Vorträge zu veröffentlichen.

Die vorliegende Broschüre enthält ein Verzeichnis der in den Jahren 1947—1956 gehaltenen Vorträge. Vom Jahre 1956 an werden auch kurze Zusammenfassungen dieser Vorträge gebracht, die nicht schon früher im Druck erschienen sind.

Dem Verzeichnis der Vorträge folgt (in Klammern) Ort und

Jahr des Erscheinens oder die Stelle, wo das Manuskript aufbewahrt wird. Es werden folgende Abkürzungen gebraucht: LUS arh. — Archiv der Naturforschergesellschaft; ornit. arh. — Archiv der ornithologischen Sektion der Naturforschergesellschaft; zool. kat. — Bibliothek des Lehrstuhls für Zoologie an der Staatsuniversität zu Tartu; bot. arh. — Archiv der botanisch Sektion der Naturforschergesellschaft; ZBI metsand. arh. — Archiv des forstwissenschaftlichen Sektors des Instituts für Zoologie und Botanik der Akademie der Wissenschaften; LUS metsand. arh. — Archiv der forstwissenschaftlichen Sektion der Naturforschergesellschaft.

Die Naturforschergesellschaft hofft, dass das vorliegende Heft dazu beiträgt, weiteren Kreisen einen Einblick in die wissenschaftliche Arbeit der Gesellschaft zu geben, zugleich aber auch Interesse für die Natur erweckt und zum Kennenlernen der Natur aufregt.

ÜLDKOOSOLEKUTE ETTEKANDED

1947. aastal

16. jaan. L. L a a s i m e r: Mikroklimaatiliste tegurite mõju taimeühingute fragmentide paigutusele looduses.
27. veebr. A. L u h a: Teadusliku uurimistöö ülesandeid Eesti NSV maavarade alal.
3. apr. T. R o o t s m ä e: Tähtede kiiruste kujund ja arenemine.
11. dets. A. O h u: Eesti NSV kuurortide geofüüsikalisi ja meteoroloogilisi omadusi.

1948. aastal

26. veebr. O. H e n n o: Lehtpuude diameetri kasvu olenevus lehtede arengufaasidest ühel vegetatsiooniperioodil.
6. mai. I. S i b u l: Elektriliste ärrituste summatsioonist.
23. sept. E. K u m a r i: Räpina rabade linnustikust.
24. nov. K. E i c h w a l d: Kikkapuu liikide küsimus Nõukogude Eestis.
30. dets. H. L i n g: Uusi andmeid Eesti NSV lehendajaliste faunast.

1949. aastal

3. märts. H. H a b e r m a n: Mitšuurinliku bioloogia lähtealuste rakendamise katsest palearktise zoogeograafia küsimustes.
27. dets. U. V a l k: Arengu hüppelisusest metsandusteaduse materjalil.

1950. aastal

15. veebr. E. K u m a r i: Eesti NSV ala avifaunistiline iseloomustus.
5. apr. A. V a g a: Eesti NSV vegetatsioonihikud.
28. okt. A. O h u: Mikroklimaatilisi uurimismeetodeid.
18. nov. H. H a b e r m a n: Eesti NSV rannikupiirkonna ökoloogilisest ja zoogeograafilisest rajoneerimisest.
12. dets. E. K u m a r i ja H. H a b e r m a n: Ülevaade II üleliidulise ökoloogide konverentsi tööst 24. — 28. nov. 1950. a. Kiievis.

1951. aastal

13. veebr. V. M a s i n g ja V. M a a v a r a: Endla raba loomastiku ökoloogiast seoses sesoonse dünaamikaga.
27. märts. E. M a a s i k: Agroklimaatilisi tingimusi Eesti NSV-s.
28. apr. L. R a n n a k: Räime bioloogiast ja tööndusest.
26. mai. E. K u m a r i: Lääne-Eesti kõrgrabade linnustikust.
2. okt. A. K a r u: Ülevaade metsanduse arengust Eesti NSV alal kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini.
30. okt. H. L i i d e m a a: Sademete jaotus Eesti NSV-s ja sademete tähtsusest rahvamajanduses.
20. nov. J. N u u t: Mihhail Vassiljevitš Lomonossov — vene teaduse uhkus.
25. dets. K. E i c h w a l d: Eesti NSV okaspuude dendrofloora uurimisülesandeid ja tulevikuprobleeme.

1952. aastal

12. veebr. H. L i n g: Uute imetajateliikide sissetalumise võimalustest Eesti NSV-sse.
18. märts. V. M a s i n g: Taimkatte muutustest rabade kuivendamisel ning keskkonnatingimuste uurimise meetodeist taimkatte kui indikaatori abil.
29. apr. A. K u m a r i: 110 aastat V. F. Russovi sünnist.

- A. Jõgi: V. F. Russovi reisirid Baltimaade linnustiku tundmaõppimiseks.
10. mai. L. B. R u h h i n: Settekivimite kujunemise probleem.
29. okt. E. K u m a r i: Eesti NSV edelaosa loodusmaastiku linnustikust.
11. nov. R. F. H e c k e r: Fergana paleogeeni lahe loomastiku ökoloogiline iseloomustus ja austrite areng.
26. nov. G. Ž e l n i n: Maakoore tõus Eesti NSV territooriumil kordusnivellimise andmeil.
26. dets. A. V a g a: Prof. N. I. Kuznetsovi võitlus Venemaa floora uurimise plaanipärase korraldamise eest 1908. aastal.

1953. aastal

18. veebr. M. K a s k: Fenoloogiliste vaatluste tulemustest Avaste soostatsionaaris 1952. aastal.
31. märts. K. P a a v e r: Metsahiirlaste elupaigalisest levikust Eesti NSV-s.
19. mai. V. M a a v a r a: Rabaputukate talvitumisest.
23. juuni. K. R e b a n e: Akadeemik G. V. Richman.
17. nov. J. K i r s: Luminestsentsinähtuste rakendamine teaduses ja tehnikas.
15. dets. N. A. S t a c k e l b e r g: Palaviku reaktsiooni füsioloogilised mehhanismid.

1954. aastal

16. veebr. J. P i i p e r: Lühike ülevaade M. Härmsi elust ja tööst.
28. veebr. E. K u m a r i: Loomsete varude arvelevõtmise ülesanded ja geozooloogiline uurimine.
H. L i n g: Eesti NSV suurimetajate levikust ja levimisest.
S. O n n o: Veelinrustiku maastikulisest levikust Eesti NSV-s.
19. märts. H. H a b e r m a n: Akadeemik J. N. Pavlovski 70-aastane.

A. V i l b a s t e: Akadeemik Pavlovski õpetus parasiitide looduslikest kolletest.

27. apr. A. A l o e: Diskussioonist nõukogude paleontoloogia küsimustes ja paleontoloogiateaduse edasised ülesanded.
12. okt. K. P ä r n a: Liivasetete tihedusest ja tihenemistingimustest.
16. nov. H. L i n g: Metssea areaalipiiri muutused Nõukogude Baltimaades viimastel sajanditel.
21. dets. H. H a b e r m a n: Madalsoo rohurinde entomofaunast.

1955. aastal

11. jaan. E. K u m a r i, L. P o o t s, L. L e i v a t e g i j a ja H. R e m m: Ülevaade III üleliidulise ökoloogilise konverentsi tööst.
15. veebr. E. V a r e p: L. A. Mellini Liivimaa atlas ning selle tähtsus Eesti NSV territooriumi geograafilise uurimise ajaloos.
22. märts. E. P i h e l g a s: Raielankide metsastamise küsimusi Eesti NSV paealadel.
28. apr. V. M a s i n g: Rabamaastiku arengust Eesti NSV tingimustes.
24. mai. M. P o r k. Epifüüttoni liigilisest koosseisust ja ökoloogiast Lõuna-Eesti järvedes.
22. sept. E. L a a s: Eesti NSV-s kasvatatavatest lehistest ja nende metsamajanduslikust tähtsusest.
26. okt. E. P a r m a s t o: I. V. Mitsurin — suur vene teadlane-bioloog.
10. nov. E. K u m a r i: 100 aastat akadeemik M. A. Menzbieri sünnist.
15. dets. H. H a b e r m a n: Mitsurini ideede rakendamisest ökoloogilise zoogeograafia küsimustes.

1956. aastal

16. veebr. H. L i n g: I üleliiduline ornitoloogiline konverents Leningradis.

I vsesoюзная ornitoloogiline konference в Ленинграде.

Ettekandes antakse lühike ülevaade akad. Menzbier'i mälestusele pühendatud ornitoloogilisest konverentsist, mis toimus Leningradis 20.—24. jaan. 1956. a. Osavõtjaterohkel (292 inimest) konverentsil viibis Eesti NSV-st 16 inimest, kes esitasid 6 ettekannet. Osavõtjate hulgas oli väliskülalisi Poolast, Tšehhoslovakiast, Ungarist, Saksa Demokraatlikust Vabariigist, Soomest, Taanist, Islandist ja Suur-Britanniast, kellest mõned ka esinesid.

Konverentsil töötas 6 sektsiooni: süstemaatika ja ornitogeograafia, lindude ökoloogia, lindude kaitse ja majandusliku kasutamise, lindude morfoloogia ja füsioloogia, lindude rände ja ornitoloogia üldiste küsimuste sektsioon. Neis kuulati üldse ära 110 ettekannet.

Märkides ornitoloogilise uurimistöö edasisi perspektiive, võttis konverents vastu üksikasjalise otsuse. Kaasaja ornitoloogia aktuaalseteks uurimisprobleemideks püstitas konverents lindude füsioloogia alal kõrgema närvitalitluse (käitumise, orienteerumismeele, instinktide jne.) ja endokriinse süsteemi uurimise; paleornitoloogia alal eriti pleistotseeni ja holotseeni linnustiku uurimise; ornitofaunade kujunemise ja faunade vahetuse küsimuse lahendamise koostöös paljude maade ornitoloogidega. Erilist tähelepanu nõuavad lindude kaitse küsimused, rände uurimine ja rõngastamistööd; üksikasjalisemalt on vaja välja töötada lindude bioloogilise rütmi ja aktiivsuse uurimise meetodid. Konverents pidas hädavajalikuks laboratoorse eksperimendi täiustamist, eriti aga eksperimente looduses.

Konverentsi tulipunktis oli nii nõukogude kui ka välismaa ornitoloogide poolt ülestõstetud küsimus Nõukogude Liidus seni puuduva ornitoloogilise ajakirja väljaandmisest.

S. O n n o: Moskva Loodusuurijate Selts 150-aastane.

150-летие Московского Общества испытателей природы.

15. märts G. Ž e l n i n: Maa pöörlemisest.

О вращении Земли.

Ettekande eesmärgiks oli tutvustada uurimistööga Maa pöörlemise ebaühtlusest, mis on teatavasti teadusliku suurürituse — Rahvusvahelise Geofüüsika Aasta — keskseks probleemiks.

Nimetatud probleemiga on seotud Tartu Tähetornis teostatavad tööd pooluse kõikumise kindlakstegemise alal.

26. apr. E. V a r e p: C. G. Rükkeri Liivimaa spetsiaalkaardist ning Fr. G. W. Struve osast Eesti NSV territooriumi geograafilise uurimise ajaloos.

О значении специальной карты Лифляндии К. Г. Рюккера и Фр. Г. В. Струве в истории географического исследования территории Эстонской ССР.

Nimetatud küsimust käsitleb ka Eesti NSV Teaduste Akadeemia poolt väljaantavas sarjas «Teaduse ja tehnika ajaloost Eestis» ilmunud brošüür: E. Varem, C. G. Rückeri Liivimaa spetsiaalkaardist 1839. aastal. Tallinn 1957.

25. okt. A. K a r u: Loo mõistest.

О понятии альвара.

Eestis esineb võrdlemisi laialdasi looalasi, mis on üldtuntud omapärase taimestiku poolest. Kuigi looaladele on tähelepanu pööranud geobotaanikud, metsakasvatajad ja mullateadlased, ei ole veel kujunenud ühtset seisukohta, mida looalade all mõista. Ettekandes analüüsiti üksikute autorite seisukohti loo mõiste ja loodude klassifikatsiooni kohta.

Lähtudes seniseist kirjanduslikest allikaist loodude taimkatte ja mullastiku uurimise kohta ja arvestades autori poolt loodudel (1954., 1955. ja 1956. a. suvel) kogutud materjale, tuleb pidada otstarbekaks loodude mõiste määratlemisel piirduda transgressioonialadega, kus karbonaatsel aluspõhjal moodustunud mullakihi түседus tavaliselt ei ületa 30 cm, s. o. alad väga õhukeste (primitiivsete) ja õhukeste tüüpiliste kamar-karbonaatmuldade ja huumuskarbonaatmuldadega. Aluspõhja erinevuste järgi kasutab autor jaotust: pae-, räha- ja klibulood.

Ettekandes peatuti veel loodude majandusliku kasutamise küsimustel (eriti metsakasvatuslikust seisukohast).

27. sept. H. H a b e r m a n: Muljeid X rahvusvaheliselt entomoloogiliselt kongressilt Montrealis.

Впечатления о X международном энтомологическом конгрессе в Монреале.

A. K i r p e r: Muljeid kosmilise elektrodünaamika sümposiumilt Stokholmis.

Впечатления о симпозиуми по вопросам космической электродинамики, состоявшемся в Стокгольме.

22. nov. H. H a b e r m a n ja L. L a a s i m e r: Reisimärkmeid Soomest zooloogiliste ja botaaniliste uurimisasutuste töö kohta.

Путевые заметки о Финляндии и работе зоологических и ботанических научно-исследовательских учреждений.

13. dets. H. R ä s t a: Uusi andmeid Läänemere subfossiilsest ja retsentsest molluskide faunast Eesti NSV-s.

Новые данные о субфосильной и рецентной фауне моллюсков Балтийского моря в Эстонской ССР.

Viimaseil aastail on Eesti NSV mandrilt ja saartelt kogutud Balti mere subfossiilseid ja retsentseid molluske 175 paljandist kokku 79954 eksemplari. Molluskide biotoopide uurimiseks on kirjeldatud leiukohal esinevate setete iseloomu, molluskide asendit kihtides, nende säilimisviise. Biotsünooside (resp. vanades rannamoodustistes nekrotsünooside) selgitamiseks on analüüsitud vastava meetodikaga samas leiukohas tuhandeid eksemplare molluske. Andmete põhjal on arvutatud liikide suhtelised hulgad protsentides. Liigilise koostise ja hulgaliste vahekorrad põhjal on tehtud järeldusi sooluse jt. ökoloogiliste tingimuste kohta Balti mere basseinis alates Antsülusjärve esinemisajast tänapäevani. Faunistiliste uurimuste põhjal on esile tõstetud viis rühma iseloomulikke vorme. Ka on lühidalt puudutatud Balti mere basseini Eesti NSV territooriumi poolses osas esinevaid molluskide fauna migratsioone. Viimaseid on võrreldud samalaadse fauna migratsioonidega Gotlandi saart ümbritsevas meres.

DISKUSSIOONIKOOSOLEK

29. märts V. M a s i n g: Eluvormi mõistest ja olemusest.

О понятии и сущности жизненной формы.

Ajalooline ülevaade näitab, et kõrgemate taimede eluvormide käsitluses võib eristada 4 põhilist suunda: 1) kirjeldav-süsteemiseeriv ehk füsionomistlik (Humboldt, Kerner, Grisebach jt.); 2) efarmonistlik-ökoloogiline (Warming, Raunnaer jt.); 3) neofüsionomistlik (Du Rietz, Kückler jt.) ja 4) ökoloogilis-fülogeneetiline (Kultianov, Serebrjanov jt.). Viimase vaate kohaselt kuulub ühte eluvormi grupp taimi, mis sarnanevad oma ajalooliselt kujunenud kohastumistelt keskkonnatingimustele. Eluvormide klassifitseerimisel tuleb aluseks võtta tunnuseid, mis kajastavad evolutsiooni vältel toimuvat kohastumisprotsessi kõige põhilisemates joontes, mis määravad teiste olulisemate tunnuste iseloomu. Evolutsiooni erineva põhisuuna tõttu ei saa fülogeneetiliselt väga kaugete taimerühmade liitmist ühte eluvormi lugeda põhjendatuks ka siis, kui neil on rida sarnaseid kohastumuslikke jooni.

Eluvormi samastamisest liigiga, mille puhul eluvormide klassifikatsioon langeks ühte fülogeneetilise ristumisega, ei saa pidada soovitatavaks, sest siis taanduks eluvormide uurimine liikidevaheliste (tihti

väga väikeste) ökoloogiliste erinevuste uurimisele ja jääks selgusetuks taimeriigi kohastumuse põhisuunad mitmesugustes tingimustes.

Induktiivne elementaar-eluvormide eristamine (T. Lippmaa järgi) võimaldab sügavamalt iseloomustada eluvorme nende põhjuslikus olemises keskkonnast. Eluvormitunnuste tihe olenevus vastava tsünoosi tingimustest aga kaob suhteliselt nooremate tsünoositüüpide (näit. rabade) puhul, mis koosnevad vanadest, teistsugustes tingimustes väljakujunenud liikidest, millede kohastumuslikud omadused ei tarvitse olla vastavuses kaasaegses tsünoosis valitsevate tingimustega. Nii on rabadele iseloomulik kanarbikuliste puhma-eluvorm kujunenud välja ammu enne rabade väljakujunemist.

Eluvormide klassifikatsioon peaks kajastama nende tekke ja arenemise dünaamikat, seepärast taimesüsteematikale analoogiline range taksonoomiliste ühikute süsteemi sisseviimine ei näi olevat siin otstarbekohane.

U. V a l k: Eluvormi mõistest ja olemusest kõrgemate taimede ökoloogias.

О понятии и сущности жизненной формы в экологии высших растений.

Võib arvata, et üldtunnustatud eluvormide süsteemi puudumise üheks põhjuseks on asjaolu, et taimeriiki on püütud rühmitada selliselt, et luuakse enne suuremad ja alles siis väiksemad eluvormide rühmitused. Tuleb nõustuda prof. T. Lippmaaga, et nii nagu taimesüsteematika põhialuseks on liik (ilma taimeliikide eelneva kirjeldamiseta ja küllaldase tundmiseta ei oleks olnud mõeldav taimede süstematiseerimine) peab eluvormide süsteem samuti tuginema kõige madalamale ühikule, mida võiks nimetada ökoloogiliseks perekonnaks ehk elementaar-eluvormiks. Eluvormide süsteemide loomisele on otstarbekohane asuda alles siis, kui tundmaõpitud ja kirjeldatud elementaar-eluvormide suur arv põhjustab nende süstematiseerimise vajaduse.

Eluvormide süsteemis peab kajastuma taime vegetatiivsete organite ehituse sõltuvus ökoloogilistest teguritest. Seepärast tuleb elementaar-eluvormide püstitamisel pöörata suurt tähelepanu ökoloogiliste tegurite uurimisele. Ühtlasi tuleb arvestada seda, et osa iseärasusi taimede vegetatiivsete organite ehituses ei seletu üksnes taimede kohastumisega kaasaja kasvutingimustele, vaid saavad mõistetavaks alles siis, kui tuntakse taimede fülogeneetilist arengut.

Võib arvata, et õpetus taimede eluvormidest, tingituna looduse suu-
rest mitmekesisusest ja pidevalt muutuvate ning arenevate organismide sõltuvusest alaliselt muutuvast ja arenevast keskkonnast, vaevalt saab olla kunagi täiuslik.

ORNITOLOOGIASEKTSIOONI ETTEKANDED

1947. aastal

8. mai R. Tamm: Rändlindude saabumisest Jõgevale 1936.—1947. a.
16. okt. L. Põder: Mida teame Eesti NSV-s esinevast paks-nokk-mänsakust (*Nucifraga c. caryocatactes* (L.)).
E. Kumari: a) Musträstas Kastre-Peravallas.
b) Haruldaste tsiitsitajate uusi leide.
27. nov. V. Masing: Värblinnuliste levik seoses ökoloogiliste asukohatingimustega Tartu linnas.
18. dets. A. Kumari: Maardu järve linnustikust.

1948. aastal

15. jaan. R. Tamm: Tähelepanekuid pääsukeste rände-eelse kogunemise kohta Jõgeval 1947. a. sügisel.
V. Masing: Endla raba linnustikust.
1. apr. V. Želnin: Ornitoloogilisi talivaatlusi Konguta vallas Tartumaal viimase 10 aasta jooksul.
15. apr. A. Kumari: Soitsjärve linnustikust.
18. okt. K. Paaver: Metshiire (*Apodemus Sylvaticus* L.) esmasleiust Eesti NSV-s.
18. nov. R. Tamm: Kuldnokkade pesitsemisest Jõgeval 1936.—1948. a.
E. Kumari: Turteltuvi, *Streptopelia t. turtur* (L.) Võrumaal. (Loodusuurijate Seltsi juubelikoguteos, 1953.)

1949. aastal

1. nov. L. Põder: Ornitofaunistilisi märkmeid Viljandimaalt.
E. Kumari: Erakorraline aasta jäälinnu populatsiooni-dünaamikas.
9. dets. K. Paaver: Uusi andmeid ja seisukohti leethiire aktiivsusest ja selle ööpäevasest rütmist.
28. dets. R. Heidemaa: Kivijärve linnustikust. (Zool. kat.)

1950. aastal

14. veebr. I. Talviste: Andmeid hallpõsk-püti ökoloogiast Porkuni järvel. (Zool. kat.)
1. märts V. Želnin: Mägri ja rebase urgudest ja sigimisest Tartu Riikliku Ülikooli Vellavere bioloogiajaama ümbruses.
7. apr. R. Tamme: Rändlindude saabumine Jõgevale 1949. a. kevadel.

1951. aastal

25. jaan. R. Tamme: Rändlindude saabumine Jõgevale 1950. a. kevadel.
3. märts E. Kumari: Vene ornitoloogia klassikute M. A. Severtsovi, M. A. Menzbiri ja P. P. Suškini teaduslik pärand ja nõukogude zoogeograafia.
25. sept. L. Põder: Ülevaade I Baltimaade ornitoloogilise konverentsi tööst Riias aprillis 1951.
E. Kumari: Lähemate aastate perspektiive ja ülesandeid ornitoloogia alal Eesti NSV-s. (Ornit. arh.)
13. nov. O. Renno: Avaste soo linnustiku koostisest ja asustatusest hilissuvel. (Ornit. arh.)
27. nov. S. Onno: Andmeid tuttpüti (*Podiceps c. cristatus* (L.)) ökoloogiast Eesti NSV tingimustes. (Ornit. arh.)
11. dets. H. Pärjasaar: Kakerdaja raba linnustikust. (Ornit. arh.)
27. dets. A. Jõgi: Uusi andmeid Kuressaare ümbruse linnustikust. (Ornit. arh.)

1952. aastal

11. veebr. M. Niklus: Ropka luha ja Aardla järve linnustikust. (LUS-i Juubelikoguteos, 1953).
11. märts E. M. Haaviste: Lindudepäeva tähtsusest.
1. apr. A. Kumari: Balti mere ümbruses levinud põldrüüdi ökoloogiast. (Ornit. arh.)
22. apr. V. Želnin: Vareslaste rännetest Elva ümbruses.

9. sept. Ü. Järvekülg: Aegviidu ümbruse linnustikust ja kaljukotkast. (Ornit. arh.)
24. sept. S. Onno: Huvitavamaid ornitoloogilisi leide 1952. a. välitöödel. (Ornit. arh.)
M. Niklus: Ornitoloogilisi vaatlusi Tartu ümbruses. (Ornit. arh.)
25. okt. O. Rennoo: Esialgseid andmeid Avaste soo pesitsus-
aegsest linnustikust. (Ornit. arh.)
A. Silvere: Lindude sügisrändest Võrtsjärve idakaldal. (Ornit. arh.)
5. nov. A. Jõgi, A. Kumari ja E. M. Haaviste: Lin-
dude sügisrändest Eesti NSV mandriosa läänerannikul. (Ornit. arh.)
25. nov. Ü. Järvekülg: I. Tilga vaatlused Pärnu—Viljandi
vahelise suurrabade ala linnustikust. (Ornit. arh.)
E. Kumari: Meritüllil, *Charadrius a. alexandrinus* L.
esmasleid Eesti NSV-s. (Ornit. arh.)
3. dets. A. Jõgi: Ornitoloogilisi märkmeid retkelt Kagu-Ees-
tisse. (Ornit. arh.)
A. Lint: Jäälind Haapsalus. (Ornit. arh.)
23. dets. V. Zelnin: Lindude 1952. aasta sügisrändest Ka-
vilda ürgoru piirkonnas. (Ornit. arh.)

1953. aastal

11. veebr. Ü. Järvekülg: Vaatlusi sookure ja hõbekajaka
pesapaikadel. (Ornit. arh.)
E. Kumari: Must-kärbsenäpi sügisest lahkumisajast. (Ornit. arh.)
24. veebr. A. Kumari: Mõningaid andmeid rabakurvitsaliste
ökoloogiast. (Ornit. arh.)
O. Rennoo: Vaatlusi Avaste talvelinnustikust. (Ornit. arh.)
11. märts A. Mank: Raeraba linnustikust. (LUS-i juubeli-
koguteos, 1953.)
S. Onno: Tuttpüti maastikulisest levikust Eesti NSV-s.
(LUS-i juubelikoguteos, 1953.)

25. märts V. Želnin: Hallvarese toidust. (Ornit. arh.)
A. Jõgi: Kingissepa ümbruse (Saaremaa) talilinnustikust. (Ornit. arh.)
15. apr. V. Erik: Esimesi katseid kunstlike suluspesadega Taevaskojas. (Ornit. arh.)
L. Suureäär: Lehtse ümbruse talilinnustikust. (Ornit. arh.)
O. Renn: Lühiinformatsioon lindude kevadrändest Virtsu ümbruses.
2. sept. E. Kumari: Kalakajaka pesitsemisest rabades. (Ornit. arh.)
M. Niklus: Ornitoloogilisi vaatlusi 1953. aasta akadeemiliselt praktikumilt. (Ornit. arh.)
23. okt. H. Järve: Porkuni ümbruse linnustikust. (Ornit. arh.)
Ü. Peedosaar: Vaatlusi Võnnu hallhaigrute koloonias. (Ornit. arh.)
20. nov. S. Onno: Eesti NSV järvede haudelinnustiku ökoloogilistest seostest ja maastikulisest levikust.
27. nov. L. Põder: Emajõe suudmeala kurvitsalised ja kurvitsaliste ränne Peipsi rannikul. (Ornit. arh.)
O. Renn: Abruka saare linnustikust. (Ornit. arh.)
3. dets. A. Järvekülg: Pisihiirest ja tema majanduslikust tähtsusest Eesti NSV-s. (Ornit. arh.)
20. dets. E. Kumari: V. Russovi ja E. Middendorffi ornitoloogilisest tegevusest ja nende tähtsusest Baltimaade linnustiku uurijatena. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
R. Tamm: Sookure sügisrändest Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
A. Lint: Kuldnokkade sügis-suvise ja sügisesest päevärütmist Haapsalus. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
O. Renn: Mõningate Lääne-Eesti madalsoode linnustikust. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

9. veebr. R. L i n g: Ornitoloogilisi märkmeid Saaremaalt suvel 1953. a. (Ornit. arh.)
H. L i n g: Saaremaa suurimetajate faunast.
28. veebr. E. K u m a r i: Loomsete varude arvelevõtu ülesanded ja geozooloogiline uurimine.
H. L i n g: Eesti NSV suurimetajate levikust ja levimisest.
S. O n n o: Veelinnustiku maastikulisest levikust Eesti NSV-s.
2. märts M. N i k l u s ja L. S u u r e s s a a r: Ornitoloogilisi vaatlusi Noarootsi poolsaarel ja Haapsalu lähel 1953. a. hilissuvel. (Ornit. arh.)
16. märts A. K u m a r i: Võrtsjärvest põhjapoolse loodusmaastiku linnustikust. (Ornit. arh.)
23. märts A. J õ g i: Puhtu ümbruse rannalinnustiku pesitsus-ökoloogiast. (Ornit. arh.)
E. K u m a r i: Kahe eksikülalise (punavart ja pelikan) leiust Lääne-Eesti rannikul 1953. aastal. (Ornit. arh.)
6. apr. V. E r i k: Uusi andmeid katsetest kunstlike suluspesadega Taevaskojas. (Ornit. arh.)
Ü. P e e d o s a a r: Mudakurvitsa talvitumisest Tartus. (Ornit. arh.)
20. apr. V. P a a k s p u u ja L. A u m e e s: Uusi andmeid Saaremaa linnustikust (Ornit. arh.)
F. J ü s s i: Tallinna Veskimetsa linnustikust. (Ornit. arh.)
5. okt. S. O n n o: Morfoloogilistest kohastumistest sukeldumiseks veelindudel.
E. K u m a r i: Muusträsta sisserändest Taevaskotta. (Ornit. arh.)
26. okt. Ü. J ä r v e k ü l g: Eesti NSV rabades pesitseva hõbekajaka ökoloogiast. (Ornit. arh.)
Ü. P e e d o s a a r: Märkmeid 1954. aasta ornitoloogilistelt matkadelt. (Ornit. arh.)
2. nov. R. T a m m: Päikesevarjutuse mõjust lindudele. (Ornit. arh.)

- E. Kumari, Ü. Järvekülg, L. Rootsmäe, O. Renno, A. Jõgi ja J. Vahi: 30. juuni 1954. a. päikesevarjutus ja linnud. (Ornit. arh.)
23. nov. L. Rootsmäe: Vee- ja rannikulindude rändest Peipsi järve loodeosas 1954. a. sügisel. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)
- O. Renno: Lindude sügisrändest Oiul (Võrtsjärve ääres) augustis 1954. (Ornit. arh.)
- A. Kumari: Lindude sügisrändest Puhtus augustis 1954. (Ornit. arh.)
30. nov. S. Onno: Lindude sügisrändest Pedaspää rannal (Peipsi) augustis 1954. a. (Ornit. arh.)
- A. Jõgi: Lindude sügisrändest (august 1954) Matsalu lahe suudmes. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)
7. dets. M. Niklus: Lindude sügisrändest (august 1954) Hobulaiul. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)
- L. Aumees: Lindude sügisrändest Saaremaa lõunaranikul Ruhves augustis 1954. a. (Ornit. arh.)
14. dets. J. Vahi: Vaatlusi siniraa ökoloogia kohta Taevaskojal. (Ornit. arh.)
- Ü. Peedosaar: Vaatlusi mõningates Kagu-Eesti hallhaigru kolooniates. (Ornit. arh.)

1955. aastal

4. jaan. Ü. Järvekülg: Lindude sügisrändest augustis 1954. a. Saulepas. (Ornit. arh.)
- V. Paakspuu: Lindude sügisrändest augustis 1954. a. Saaremaa lõunaranikul. (Ornit. arh.)
8. veebr. O. Renno: Valge-toonekure pesapaikade loendusest Eesti NSV-s 1954. a. (Ornit. arh.)
- J. Peiker: Valge-toonekurgede pesitsemisest Ilmatsalu «Lepiku» pesapaigal. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)
- F. Jüssi: Südatalviseid vaatlusi Matsalu lahe linnustikus. (Ornit. arh.)

22. veebr. R. T a m m: Kuldnokkade pesitsemisest Jõgeval. (Ornit. arh.)
 V. Ž e l n i n: Põldvuti levikust Tartu ja Elva ümbruses viimastel aastatel. (Ornit. arh.)
8. märts V. E r i k: Uusi andmeid katsetest kunstlike suluspesadega Taevaskojas. (Zool. kat.)
 E. K u m a r i: Kahe lõunamaise eksikülalise — suurtrapi ja must-raisakotka tabamisest Eestis. (Ornit. arh.)
23. märts K. P õ l d v e r e: Noorte naerukajakate suremise põhjustest Matsalu lähel 1954. aastal.
 R. T a m m: Kakskümmend kaks aastat valge-toonekure asustust Jõgeval. (Ornit. arh.)
 L. P o o t s: Nahkhiirte talvitumisest.
19. apr. M. N i k l u s: Haapsalu ümbruse rannalinnustikust. (Ornit. arh.)
 A. J õ g i: Lindude rõngastamisest Eesti NSV-s 1954. aastal. (Ornit. arh.)
27. sept. R. T a m m: 1955. a. hilise kevade mõjust lindudele.
 J. P e i k e r: Laugesoo linnustikust ja selle muutustest viimaste aastakümnete jooksul. (Ornit. arh.)
 L. R o o t s m ä e: Huvitavamaid ornitoloogilisi vaatlusi. (Ornit. arh.)
20. okt. S. O n n o: Ornitoloogilisi märkmeid 1955. a. ornitoloogilistelt matkadelt. (Ornit. arh.)
 E. K u m a r i: Põhjaviindi pesitsemisest Alutagusel. (Ornit. arh.)
25. okt. Ü. Järvekülg: Sirtsu rabaderühma linnustikust. (Ornit. arh.)
 H. L i n g: Rebase rahvamajanduslikust tähtsusest Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)
15. nov. S. O n n o: Lindude sügisränne Saastnas augustis 1955.
 O. R e n n o: Ornitofaunistilisi märkmeid.
22. nov. A. J õ g i: Lindude hukkumisest 1955. a. kevadel.

29. nov. E. Kumari: 140 aastat K. F. Kessleri sünnist. (Ornit. arh.)
 L. Aumees: Lindude sügisrändest Ruhves augustis 1955.
6. dets. F. Jüssi: Uusi andmeid Porkuni järve linnustikust. (Ornit. arh.)
 L. Aumees: Porkuni ja Sangaste ümbruse linnustikust. (Ornit. arh.)
 L. Suureaar: Jäälinnu pesitsemisest Porkunis. (Ornit. arh.)
13. dets. A. Kumari: Materjale Muraka rabadekompleksi linnustikust. (Ornit. arh.)
 O. Renn: Mõningate Lääne-Eesti rabade linnustikust. (Ornit. arh.)
20. dets. M. Niklus: Lindude sügisränne augustis 1955. a. Hobulaiul.
 V. Paakspuu: Lindude sügisränne augustis 1955. a. Mändjalal (Saaremaal). (Ornit. arh.)
29. dets. S. Onno: Tiigi-roolinnu levimisest ja levikust Eestis. (Ornit. arh.)
 U. P. Rahi: Tuttpüti pesitsemisest Nõuni — Päidla järvedel 1955. a. suvel. (Ornit. arh.)

1956. aastal

8. veebr. L. Rootsmäe: Lindude sügisrändest 1955. aastal Peipsi järve looderannikul Mustvee juures.
 Миграция птиц на северо-западном берегу Чудского озера (у Муствээ) осенью 1955 г. (Ornit. arh)
- Ettekandes antakse lühike ülevaade lindude rände vaatlustest, mis viidi läbi Peipsi järve looderannikul Mustvee juures 1955. aastal, 1. juulist kuni järve kinnikülmumiseni novembri lõpus. Nimetatud perioodil registreeriti järve rannikul kokku 94 linnuliiki 117 123 isendiga, neist oli 48,3% värvulisi (25 liiki); 30,5% hanelisi (21 liiki), 18,1% kajakalisi (8 liiki) ja 2,8% kurvitsalisi (23 liiki), teistesse liikidesse kuuluvaid isendeid oli ainult 0,3%. Ettekandest nähtub, et 1955. aasta sügisperioodil oli lindude ränne

Mustvee rannikul küllalt intensiivne. Massilisteks läbirändajateks olid juulis mustvaeras, augustis naerukajakas ja kuldnokk (viimane liik ka septembris), oktoobris merivart ja harva ka sõtkas. Haruldasemateks kohatud linnuliikideks olid pikksaba-änn, meriski, kivirullija ja turteltuvi.

A. J õ g i: Oriku laidude linnustikust.

О фауне птиц группы морских островов Орику. (Ornit. arh.)

26. juunil 1955. a. külastas autor Lihula rajoonis Varbla juures paiknevat Oriku laidude rühma (kokku 8 laidu). Kõigil neil (peale ühe) on keskosas seljandik; laidude lõuna- ja lääneservad on kiviklibulised ning rändrahnuderohked. Suurematel laidudel kasvab üksikuid puid ja põõsaid. Laidudel kohatud haudelinnud kuuluvad pesapaikade järgi järgmisesse 4 rühma:

1. kiviklibulise, rändrahnuderohke hõreda taimestikuga ranniku haudelinnud: liivatüll (15 paari), kivirullija (9 p.), meriski (22 p.), jõgi- ja randtiir (kokku 300 p.), väketiir (2 p.), naerukajakas (220 p.) ja rohukoskel (6 p.);

2. rannikuniitude haudelinnud: punajalg-tilder (46 p.), suurkoovitaja (1 p.), kalakajakas (630 p.), luitsnokk-part (3 p.) ja tuttvart (33 p.);

3. laidudel põõsaste all pesitsevad liigid: tõmmuvaeras (9 p.);

4. rannaroostike haudelinnud: tuttpütt (2 p.) ja merivart (kohati 2 p., arvatavasti pesitses). Roolinde ei kohatud.

Laidudel kohati ka sinikael-, piil- ja rägaparti, kes võibolla seal pesitsesid. Veel nähti mudatildrit, tumetildrit, alpirislat, tutkast, merikajakat ja sõtkast (suured salgad isalinde koos isaste sinikael-partide ja tuttvartidega).

22. veebr. R. L i n g: Kurvitsaliste läbirändest Vooremaa järvestikus.

О пролете куликов в вооремааской группе озер.

(ENSV TA Toimetised, bioloogiline seeria, Nr. 2, 1957.)

H. V i l b a s t e: Linnude sügiserändest Viljandis augustis ja septembris 1955. a.

О миграции птиц в окрестности города Вильянди в августе—сентябре 1955 г.

Ettekandes esitatud andmed on kogutud püsivas vaatluspunktis Viljandi järve põhjakaldal ajavahemikus 1. aug. kuni 2. okt. 1955. a. perioodiliselt toimunud 20 vaatluse jooksul. Selle aja kestel kohati 63 linnuliiki 17 152 isendiga. Nendest 47 liiki 16 262 isendiga (94,9%) kuuluvad värvuliste seltsi. Teiste seltside esindajaid vaadeldi vähem. Nii kohati kurvitsalisi viiest liigist, kullilisi 3 liigist jne. Vaatlustel pöörati erilist tähelepanu puistu- ja avamaastiku lindude rändele. Ettekandes on pikemalt peatatud kuldnoka, metsvindi, soo- ja metskiuru, ohakalinnu, lambahänilase, suitsupääsukese, räästapääsukese ja piirpääsukese rändel. Valgustatud on ka aastalindude ilmumist inimasulate ümbruskonda sügisel (ronk, harakas, siisike jt.). Samuti on kirjeldatud mõnede haruldaste linnuliikide esinemist rände ajal Viljandi järve ümbruses (väiketüll, sõtkas ja söödikänn).

14. märts K. Põldvere: Naerukajakate pastõrelloositau dist Matsalu lahes.

О пастереллезе обыкновенных чаек на заливе Матсалу.

Alates 1933. aastast on Matsalu lahe noorte lennuvõimestuvate naerukajakate seas täheldatud taudi (Kumari, 1937), mis üksikuil aastail (näit. 1954. a., millal algasid autori vaatlused) on hävitanud kogu populatsiooni. Haigestunud linnud muutuvad pidevalt jõuetumaks. Esineb sage lima ja verega segatud rooja eritus. Agoonias ilmuvad kuklakangestuse hood ja hingamisraskused. Vanalinnud lahkuvad kolooniast haigestunud lindude juurest. Noorlinnud on aga selles eas isegi haigetena suutelised iseseisvalt toitu hankima, mistõttu nälgest ei saa surma põhjuseks pidada. Patoloogilis-anatoomiliselt lahati ja uuriti detailselt 50 lindu.

1955. aastal ei esinenud poegade massilist suremist. Haigestunud linnud (umbes 75% populatsioonist, uuritud patoloogilis-anatoomiliselt ja bakterioloogiliselt) tervenesisid ja lahkusid lahelt. Üksnes augusti algul suri paarsada hiliskurnadest pärit poega, mis moodustas ca 2—3% kogu populatsioonist.

Bakterioskoopiliselt ja bakterioloogiliselt avastati haigestunud lindude ekssudaadis ja granuloomides *Bacterium bipolare*. Seega on noorte naerukajakate massilise suremise põhjuseks Matsalu lahel pastörelloos. Kuna enne poegade koorumist õnnestus kahel täiskasvanud naerukajakal (kolmest uuritud linnust) soolest isoleerida *Bacterium bipolare*, tuleb epizootoloogilise ahela katkematuse põhjuseks pidada vanalindude batsillikandlust.

Üksnes lennuvõimestuvatel poegadel esineva manifestse haigestumise soodustajaiks peab ettekandja järgmisi infektiivsuse tegureid: bakteri virulentsuse tõus passaažidel, noorte isendite kõrge nakatavus ja selle tõus hiliskurnades, helmintide samaaegne invasioon ja haiguse ülekandmise viisi kõrge efektiivsus koloonia bakteritega saastumise ning noorlindude tugeva dispersiooni ja agregatsiooni tõttu.

F. J ü s s i: Vaatlusi Matsalu lahe linnustikus 1955. aastal. Наблюдения по орнитофауне залива Матсалу в 1955 г.

Vaatlused toimusid 20.—30. juulini 1955 Matsalu sise-lahel. Vastavalt sellele aastaajale peitis osa noorlinde end tihedas taimestik, teine osa oli lahkunud. Kurviisaliste rändesalku pandi tähele Matsalu rannaheinamaadel ja Haeska Suurrahul. Mainitud suvel ei täheldatud Matsalu lahel noorte naerukajakate suurt suremist, mis seal ilmnes mõnel eelmisel aastal.

21. märts R. T a m m: Mõnede värvuliste sügisrändest Jõgeval. Об осенней миграции некоторых воробьиных птиц в Ёыгева.

Sügisrände vaatlusi on Jõgeval viimase 10 aasta jooksul tehtud alljärgnevate värvuliste kohta, kelle ränne toimub laial rindel üle maa ja on seetõttu hästi märgatav ka sise-maal. Märgitud on rände algus, massilise rände lõpp ja viimaste isendite lahkumine (sulgudes äärmised daatumid). Andmeid on võrreldud B. K. Manteufeli poolt Novgorodis samade liikide kohta kogutud andmetega. Märgitud on ka, missuguses sүgise arenemise faasis toimus ränne.

K u l d n o k a sügisränne algab septembri alguses, jõuab haripunkti septembri lõpul—oktoobri algul ja lõpeb viimaste isendite lahkumisega keskmiselt (18. X—) 27. X (—6. XI). P ö l d l ö o k e s e sügisränne algab septembri keskel. Esimesed isendid lendavad üle neist aladest (asu-

lad, metsad, sood), kus see liik tavaliselt ei esine, sügisrände kulminatsioon on septembri lõpul—oktoobri algul ja lõpeb viimaste isendite lahkumisega keskmiselt (30. IX—) 9. X (—17. X). Linavästriku massiline ränne lõpeb septembri lõpul — oktoobri algul, viimased isendid lahkuvad keskmiselt (4. X—) 24. X (—12. XI). Väikelehelinnu sügisränne algab augusti teisel poolel, millal isalinnud hakkavad uuesti laulma ja ilmuvad läbilennunisse kohtadesse, kus nad suvel ei esinenud. Ränne lõpeb keskmiselt (21. IX—) 30. IX (—7. X). Suitsupääsuke se sügisränne algab augusti algul varsti pärast poegade pesast väljumist rändesalkade moodustamisega, jõuab haripunkti augusti lõpul ja lõpeb viimaste isendite lahkumisega keskmiselt (15. IX—) 22. IX (—1. X). Ühel juhul nähti üksikult isendit veel 20. X. Räästapääsuke saabub kevadel suitsupääsukesest nädalpäevad hiljem ja lahkub sügisel kuni 2 nädalat varem. Ränne algab salkadesse kogunemisega augusti alguses, kulmineerib augusti teisel poolel ja lõpeb viimaste isendite lahkumisega keskmiselt (26. VIII—) 4. IX (—12. IX).

M. Niklus: Lindude sügisränne Hobulaiul (Haapsalu rajoon).

Осенняя миграция птиц на морском острове Хобулайд в августе 1955 г. (Ornit. arh.)

Vaatlused viidi läbi 2.—29. augustini 1955. Kokku kohati Hobulaiul 87 liiki linde (värvulisi 35, kurvitsalisi 19, hanelisi 10, kajakalisi 8, kullilisi 6, rähnalisi 4, teisi liike 5) umbes 5900 isendiga. Tüüpilisi paigalinde saarel ei esine; peaaegu kõik kohatud liigid loeti rändlindudeks ja ainult üksikud (raudkull, ronk, siisike, sinithane jt.) hulgulindudeks. Hommikuti vaadeldi 79, õhtuti 64 liiki. Ka isendeid loendati hommikul tunduvalt enam kui õhtul. Kõige intensiivsemalt ilmnes ränne pääsukeste juures (ca 1400 is.). Kurvitsaliste arvukus ulatus 1200 isendini; arvukamateks liikideks olid alpirisla, liivatüll, punajalg-tilder, vihitaja ja meriski. Kajakalisi esines umbes 550, hanelisi ainult 300 isendit. Rände suundadest oli valdavaks S.

Kokkuvõttes oli 1955. a. augustis sügisränne Hobulaiul äärmiselt loid. Selgelt piiritletud (kuid veel vähe intensiivne) ränne ilmnes ainult mõnel liigil; masslääbirännet ei

esinenud ühelgi. Vähest rännet põhjustas kahtlemata põuane suvi nii vaatlusalal kui ka aladel meist põhja pool. Teatud mõju võis avaldada ka kevade suur hilinemine ja sellest tingitud hilisem pesitsemine.

R. P ä r g ja H. V e r o m a n: Ülevaade Veelikse ümbruse (Kilingi-Nõmme rajoon) linnustikust.

Обзор фауны птиц Вээликсе. (Ornit. arh.)

Vaatlused toimusid aastail 1949—1955. Elupaikade alusel koostatud ülevaates leiavad käsitlemist vaatlusalal kindlaks tehtud 134 linnuliiki. Esitatakse tähelepanekuid fenoloogiast, pesitsusaegadest jne. On peatunud vaatlustel, mis võiksid huvi pakkuda teistele vaatlejatele, nagu hallõgija erandlik pesitsemine väljaspool raba Reiu jõe luhal, rabapistrike siirdumine maast puudele pesitsema 1955. a. hilisel kevadel, musttihaste silmapaistev läbiränne 1953. a. septembris, kuuse-käbilindude ainevahetushäired, tuttpütide jäänuste leidmine rabajärvede kallastel, linavästrike pesitsemine kuuseheki, rasvatihaste teise kurna tavalisus, punakurk-kauri leidmine talvel lumelt jm. Vaatlusala linnustikku kujundab metsade ja rabade rohkus, mistõttu avamaastiku- ja veelinde esineb võrdlemisi vähe. Iseloomustav on kultuurmaastikulembeste liikide vähesus ja mõnede liikide (ööbik, ohakalind, piirpääsuke) haruldus pesitsejana. Künnivares puudub siin täiesti, üliharuldane on hallhaigur (vaadeldud ainult kahel juhul).

8. apr. J. P e i k e r: Täiendavaid vaatlusi valge-toonekure Ilmat-salu Lepiku pesapaigal.

Наблюдения одного гнездовья белого аиста.

(LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

O. R e n n o: Valge-toonekure (*Ciconia c. ciconia* L.) pesapaikade loendusest Eesti NSV-s 1954. ja 1955. aastal.

К переписи гнездовий белого аиста в Эстонской ССР в 1954 и 1955 гг. (Ornit. arh.)

Loendus viidi läbi peamiselt ankeetmeetodil. 1954. ja 1955. aastal saadi andmeid kokku 200 pesapaiga kohta, millest vähemalt ühel aastal neist oli asustatud 182 pesapaika. Lõuna pool Pärnu—Viljandi—Tartu joont paiknevas 14 Lõuna-Eesti rajoonis leidub 75—80% ja 13 Põhja-Eesti rajoonis 20—25% kõigist asustatud pesapaikadest, kuna aga 12 Põhja- ja Lääne-Eesti rajoonis valge-toonekurgi olemas-

olevatel andmetel ei pesitsenud. Enamus pesapaikadest (valdavalt inimabiga rajatud), asetseb puu otsas (89%), vähem korstna otsas, katusel või müüri peal. Uusi pesapaiku asustati 1954. ja 1955. aastal kokku umbes 20% pesapaikade üldarvust.

Pesitsemistulemusi iseloomustavad sigimisarvud $\frac{S}{A+B}$ ja $\frac{S}{A}$ on antud tabelis, kusjuures S on lennuvõimestunud poegade arv, A — tagajärjekalt ja B — tagajärjetult pesitsenud paaride arv.

Aasta	1939		1954		1955	
	$\frac{S}{A+B}$	$\frac{S}{A}$	$\frac{S}{A+B}$	$\frac{S}{A}$	$\frac{S}{A+B}$	$\frac{S}{A}$
Lõuna-Eesti	—	—	2,75	3,22	2,65	2,94
Põhja-Eesti	—	—	2,40	2,95	2,53	2,86
Kokku	2,1	2,8	2,63	3,13	2,63	2,93

J. V a h i: Mõningaid andmeid Kõivu küla ümbruse linnustikust.

Некоторые данные о фауне птиц окрестности деревни Кыйву.

Vaatlused on teostatud Tartu rajooni Luunja külanõukogu territooriumil Kõivu küla ümbruses 1952.—1955. aastani. Käsitletaval alal esineb kuus biotoobitüüpi: metsad, puisrabad, põõsassood, heinamaad, põllud, ja veekogud. Vaatlusalal registreeriti haudelinde 66 liiki, arvatavaid haudelinde 6 liiki, läbirändajaid 15 liiki, toitekülalisi 8 liiki, talikülalisi 5 liiki ja juhuslikke 17 liiki. Et vaatlusala paikneb vabariigi kahe suurima siseveekogu — Peipsi ja Võrtsjärve vahel, esineb siin arvukalt läbirändajaid, eriti vee- linde. Rohkearvuliseks kevadrändajaks on rabahani. Sügisuvest alates ilmuvad arvukamalt kajakalised — kala- ja naerukajakas, jõgitiir Emajõe ja kaks esimest liiki ka ümbruskonna põldudele. Juhuslikud liigid on sattunud vaatlusalale kas rändel (karvasjalg-viu) või hulgulendudel (merikotkas, jäälind). Vaatlused nimetatud alal jätkuvad.

25. apr. K. Põldvere: Kahest lindude helmintoosist.

О двух гельминтозах птиц.

Trematood *Gigantobilharzia* (*Acotylea* Odhn.?) parasiteerub sooltoru tagumise osa mesenteeri ja kusejuha saatvais veenides 75%-l Matsalu lahes esinevaist naerukajakaist (25 lahangu andmeil). Invasioon toimub poegade lennõimestumise perioodil. Patoloogilis-histoloogiliselt iseloomustab gigantobilhartsioos nimetatud veresoonte tromboflebiidiga ja kusejuha seina hemorraagilis-nekrootilise põletikuga. Osa kusejuha valendiku poole tungivaist munadest ümbritsetakse kusejuha limaskestas põletikuliste granuloomidega.

Ettekande teises osas juhitakse esialgse teatena tähelepanu nematoodi *Syngamus trachea* Montagu esinemisele Eestis. Autor sedastas süngamoosi 1955. a. juulis Keila rajoonis neljal noorel hallvaresel ja ühel noorel hallrästal ning Lihula rajoonis ühel hallvaresel, leides nende trahheast kuni 17 paari parasiite. Oleks vajalik, et ornitoloogid ja jahimehed jälgiksid selle, juba makroskoopiliselt hästieristatava, kodulinde ohustava parasiidi esinemist nende poolt lastud metslindude trahheas.

23. okt. J. Piiper: Loodusuurijate Seltsi ornitoloogiasektsiooni ajaloost. Sektsiooni 35. aastapäeva puhul.

Из истории орнитологической секции общества естествоиспытателей. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

E. Kumari: Vaika saarte linnustiku praegusaegsest olukorrast.

О современном состоянии фауны птиц островов Вайка. (Ornit. arh.)

Lindude kaitse ja hooldamise puudumise tõttu on Lääne-Saaremaa rannikul Vaika kaljusaartel paiknenud Vilsandi linnuriik möödunud sõjast alates hävinud. Vaika saarte linnustiku praeguse olukorraga tutvumise eesmärgil külastas neid saari 4. juulil 1956 rühm loodusteadlasi. Mainitud aastal pesitses Vaika saartel mitte üle 128 paari linde, kel-

lest rõhuva enamiku moodustasid kajakalised (kokku umbes 91 paari, neist 40 paari merikajakaid, 20 paari tõmmukajakaid, 15 paari kalajakaid ja 10 paari jõgitiire). Teiste linnuliikide haudepaaride arv oli tühine. On hädavajalik samme astuda Vilsandi linnuriigi taastamiseks võimalikult juba kõige lähemas tulevikus.

13. nov. В. R e a: Pärnu linna linnustik.

Фауна птиц города Пярну. (Ornit. arh.)

Ettekandes esitatakse kokkuvõtte Pärnu linna linnustiku liigilise koosseisu kohta 1940. — 1955. aasta andmete alusel. Kirjeldatud on järgmisi biotoope: Rannapark, mererannik, kalmistud, tänavad, puistud ja puiestikud, puu- ja juurviljaaiad. Iga biotoobi kohta on nimetatud pesitsevad rändlinnud ja pesitsevad paigalinnud ning külastajad ja läbirändajad. Kokku on selle ülevaate järgi Pärnu linnas 65 liiki haudelinde, 70 külastajat ja läbirändajat liiki ning 4 talikülaliste liiki. Valdav enamus pesitsejaist kuuluvad värvuliste seltsi (55 liiki). Külastajaist ja läbirändajaist kuuluvad kurvitsaliste seltsi 14 liiki, haneliste seltsi 14 liiki, kajakaliste seltsi 10 liiki, rookanaliste seltsi 3 liiki, pütiliste seltsi 2 liiki. Need on mereranniku ja sisevetega seotud liigid. Haruldasmaist liikidest on mainitud sooroolindu, käbilindu, põldtsiitsitajat, rohelehelindu, suurnokk-vinti ja kanaarivinti. Lõpuks on antud mõningate rändlindude saabumise ja lahkumise vaatluste 9 — 12 aasta keskmised andmed.

Н. V e r o m a n: Pärnu Rannapargi linnustikust.

О птицах в парке Пярну. (Ornit. arh.)

Ettekandes käsitletakse Pärnu Rannapargi linnustikku 1956. a. pesitsusperioodil. Vaatluste ajal esines siin 39 linnuliiki, kusjuures haudepaaride arv oli 407. Võrreldes 1956. a. vaatluste tulemusi W. Thomsoni poolt 1938. aastal Rannapargis registreeritud linnustiku kvantitatiivse koostisega, konstateeritakse ettekandes: 1) vaatlusalal puudus rida varem esinenud linnuliike (kokku 11 liiki); 2) haudepaaride

arvukus oli vähenenud 20 linnuliigil, neist 12 liiki esinesid tunduvalt väiksemal arvul; 3) ainult 4 linnuliigil osutus haudepaaride arv ühesuguseks mõlemal võrdlusaastal; 4) arvukus oli suurenenud 9 linnuliigil, neist eriti silmapaistev oli tiigi-roolinnu arvukus; 5) uustulnukaid esines 6 liiki, nende osatähtsus oli aga pargi linnustikus väga väike (peale künnivarese). Pargi üldilmes radikaalseid muutusi ei esine ja seepärast tundub tõenäolisena, et paljude linnuliikide arvukuse tunduva languse ja mitmete liikide puudumise on põhjustanud 1955/1956. aasta karm talv koos sellele järgnenud ebasoodsa ilmastikuga kevadel.

28. nov. V. Тоом: Vaatlusi kuldnokkade ööbimispaigas Viljandis.

Наблюдения на месте ночевки скворцов около г. Вильянди. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

R. Liing: Järvekauri, *Colymbus a. arcticus* L., pesitsemisest Vooremaa järvedel.

Огнездовании чернозобой гагары в группе озер Вооремаа. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

11. dets. S. Onno: Ornitoloogilisi vaatlusi 1956. a. suvel Kurtna järvestikus ja Linnusita saarel.

Орнитологические наблюдения летом 1956 г. в группе озер Куртна и на острове Линнусита.

Ettekandja viibis Jõhvi rajoonis asuvas Kurtna järvestikus 22. — 25. maini, külastades sealsest 40 järvest 35. Veekogudega seotud arvukamaks haudelinnuks Kurtnas on vihitaja, keda pesitses kuuel järvel kokku umbes 12 ♂ ♀. Vähem arvukateks haudelindudeks on piilpart, sinikael-part ja oletatavasti ka sõtkas ja järvekaur. Üldiselt on aga Kurtna järvestik niihästi haudelindude liikide kui ka paaride arvult vaene.

Linnusita saarel (Saaremaal, Abruka saare lõunaranniku läheduses) viibiti 2. juulil. Siin kohati haudepaare järgmisel arvul: liivatülle 2, kivirullujat 3 — 4, punajalg-tildrit 11, meriskit 1, jõgi- ja randtiire 200, merikajakat 2,

kalakajakat 100, ristparti 2, luitsnokk-parti 1, tuttvarti 1, tõmmuvaerast 2, rohukoskat 1, põldlöökest 1, sookiuru 1 ja linavästriku 2. Ettekandes on toodud veel andmed mittepesitsevaist lindudest ja M. Nikluse vaatlused samalt alalt 29. juunil 1954. a.

U. R o o s i m a a: Kännivareste kolooniatest Kagu-Eestis. О колониях грачей в юго-восточной Эстонии.

1956. aastal viidi läbi kännivareste uurimine ankeetide abil ja Kagu-Eestis ka autori poolt teostatud kontrollretkega. Tagasi saabus 20 inimeselt 22 ankeeti ja 1 kirjalik sõnum. Autor kogus teateid 6 rajoonis 23 koloonia kohta ja koostas 13 ankeeti. Kõige rohkem on kännivareste kolooniaid Elva, Jõgeva ja Tartu rajoonis. Ankeetide andmetel puuduvad kännivaresed Haapsalu, Kiviõli, Vändra, Pärnu-Jaagupi ja Rapla rajoonis. Üldse on olemasolevate andmete põhjal Eesti NSV-s vähemalt 40 kännivareste kolooniat. Keskmine pesade arv koloonias on 75. Üle saja pesaga kolooniaid on 8—9, alla kahekümne pesaga — 12—14 kolooniat. Teadaolevad suurimad kolooniad on Muhu saarel Piiri alevis ja Tartu rajoonis Rebastel — umbes 500 pesaga.

25. dets. A. Vaitkevitsius (Leedu NSV Teaduste Akadeemia Bioloogia Instituut): Lindude ränne Ventes Ragases (Leedu NSV) 1956. a. sügisel.

Миграция птиц в Вентес Рагас осенью 1956 года. (Ornit. arh.)

Rändevaatlused toimusid 24. augustist 3. novembrini iga päev: hommikul püsivas vaatluspunktis 5 tunni vältel ja õhtupoolikul püsival marsruudil 4 tunni vältel. Vaatluspunktis registreeriti kokku 95 liiki 1 158 220 isendiga, marsruudil 104 liiki 144 578 isendiga. Kõige intensiivsem läbiränne leidis aset septembri viimasel ja oktoobri kahel esimesel dekaadil. Kõige massilisem ränne esines 27. septembril, 1. ja 4. oktoobril, millal igapäev lendas läbi 166 000 kuni 339 000 lindu.

1956. a. sügisel lendas Ventes Ragasest läbi vähem

linde kui 1955. a. sügisel. Arvukuselt esikohal on metsvint (1 milj. isendi ümber), järgmistel kohtadel on kuldnokk (1955. a. üle 272 tuhande is., 1956. a. ainult 71 tuhande is. ümber), põhjavint, kaelustuvi ja rohevint. Kõigist läbirändajatest moodustavad kuivamaalinnud (ülekaaluv enamik: värvulised) 1956. aastal 99,22%, kuna vee- ja soolinde esineb ainult 0,78%. 1956. aasta sügisel esines vaatlusalal suur-kirjurähni, kuuse-käbilinnu ja musttihase invasioon. H. Veroman: Lindude sügisrände vaatlused Kablis 1956. aastal.

Наблюдения над осенней миграцией птиц в Кабли в 1956 г. (Ornit. arh.)

Vaatlusi teostati ajavahemikus 15. septembrist kuni 14. oktoobrini. Üldiselt oli lindude ränne Kabli vaatluspunkti piirkonnas vähene (kokku 26 149 isendit). Mõnede värvuliste intensiivne läbiränne esines septembris, kuna aga oktoobris mingit suuremat rändeliikumist väikeste värvuliste juures ei esinenud (erinevalt teistest vaatluspunktidest Eesti NSV rannikuil, kus oktoobri I dekaadil märgiti rohkearvulist läbirännet). Lindude rändes esines ka mitmeid teisi lahkuminekuid, võrreldes teiste vaatluspunktidega. Nii näiteks loendati Kablis väga vähe kaelustuvisid, rohevinte, ohakalinde ja mitmeid teisi linnuliike ning märgiti silmapaistvalt suurel arvul künnivareseid. Eriti huvitav on siidisabade salkade ilmumine vaatlusalale lõunast, kusjuures seda liiki ei kohatud meie vabariigi teistes vaatluspunktides.

Kokku registreeriti Kablis vaatlusperioodil 112 linnuliiki 13 seltsist. Liigiliselt arvukamaiks rühmadeks olid värvulised 49 liigiga, hanelised 17 liigiga, kurvitsalised 14 liigiga ja kajakalised 9 liigiga. Peamisteks läbirändajateks osutsid metsvint (4950 is.), sookiur (2947), künnivares (2652), sõtkas (1429), siisike (1213), kalakajakas (935) ja tõmmukajakas (332).

ENTOMOLOOGIASEKTSIOONI ETTEKANDED

1952. aastal

19. veebr. V. M a a v a r a: Entomoloogilise vaatlusjuhendi printsiipidest. (Noore entomoloogi käsiraamat, 1956.)
24. märts H. H a b e r m a n: Eesti NSV efemeriidide faunast. (Энтомологическое обозрение, т. 33, 1953.)
21. aprill H. R e m m: Põhijooni verd imevate kahetiivaliste bioloogiast. (Zool. kat.)

1953. aastal

16. märts J. V i l b a s t e: Eesti NSV tuhatjalgsetest. (Eesti NSV tuhatjalgsete määraja, 1953.)
20. apr. V. M a a v a r a: Putukate vaatlemise juhend. (Noore entomoloogi käsiraamat, 1956.)
- A. V i l b a s t e: Uued puugiliigid Eesti faunast (LUS-i juubelikoguteos, 1953.)
20. dets. H. H a b e r m a n: Entomoloogilise uurimise olukord ja ülesanded Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
- J. V i l b a s t e: Eesti soode nokaliste faunast. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
- H. R e m m: Eesti klaasiksääsklastest. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

JÄRVEKOMISJONI ETTEKANDED

1951. aastal

14. apr. N. M i k e l s a a r: Sisevete hüdrobioloogia-alased sessioonid Leningradis 1950. ja 1951. aastal ja Eesti NSV sisevete uurimise küsimused.

1952. aastal

24. märts H. H a b e r m a n: Eesti NSV efemeriidide faunast.
15. apr. L. R a n n a k ja N. S c h ö n b e r g: Balti mere sool-
dumise bioloogilisi näitajaid.

1953. aastal

20. dets. N. M i k e l s a a r: Eesti NSV sisevete kalamajandus-
likust uurimisest. (LUS arh.)
H. S i m m: Eesti NSV järvede vee huumusainete iseloo-
must. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
J. R i s t k o k: Magevee noorkalade kasvust. (LUS-i aasta-
raamat, 48. köide, 1955.)
A. J ä r v e k ü l g: Eesti NSV siseveekogude praegusest
vähimajanduslikust olukorrast. (LUS arh.)

1954. aastal

23. veebr. N. M i k e l s a a r ja J. R i s t k o k: Ihtüoloogilise
komisjoni nõupidamisest kalamajanduslike küsimuste koor-
dineerimise alal ja nõupidamisest kalade söödabaasi ja
toitumise uurimise meetodika alal Moskvas 1954. aasta
jaanuaris.

1955. aastal

18. apr. H. S i m m: Eesti NSV järvede vee orgaaniliste ainete
sisaldusest.
N. M i k e l s a a r ja J. R i s t k o k: Moskvas ja Riias toi-
munud ihtüoloogia- ja hüdrobioloogia-alastest koordineeri-
misnõupidamistest.
27. okt. A. J ä r v e k ü l g: Täiendavaid märkusi Eesti järvede
nimestikule.
I. V e l d r e: Märkmeid Eesti NSV aerjalaliste fauna kohta.
(Tartu Riikliku Ülikooli Toimetused, Mat.-loodusteaduskon-
na tööd, vihk 46, 1957).

20. veebr. A. J ä r v e k ü l g: Jõevähi toitumisest ja küsimus toidukonkurentsist kaladega.

О питании широкопалого рака и вопрос о конкуренции его с рыбами. (ENSV TA ZBI tööd, vihk 1., lk. 3—16, 1957.)

I. V e l d r e: Informatsioon Moskvast toimunud kalade füsioloogia-alasest nõupidamisest.

Информация о совещании по вопросам физиологии рыб в Москве.

18. okt. T. T i m m: Eesti väheharjasussid (vihmaussid ja neile lähedased).

Малощетинковые черви Эстонии (дождевые черви и близкие им группы).

Loeng — praktikum. Demonstreeriti meie tavalisemaid väheharjasusside liike osalt elusalt, osalt preparaatides, väiksemaid — mikroskoobi all. Uhtlasi kirjeldati lühidalt iga liigi bioloogiat. Käsitleti järgmisi liike:

Lumbricus terrestris, *L. rubellus*, *L. castaneus*, *Allobophora caliginosa*, *Eisenia rosea*, *E. foetia*, *Eiseniella tetraedra* (sugukond *Lumbricidae*), *Lumbriculus variegatus* (sugukond *Lumbriculidae*), *Enchytraeus albidus* (sugukond *Enchytraeidae*), *Stylaria lacustris* (sugukond *Naididae*), *Tubifex tubifex*, *Ilyodrilus hammoniensis*, *Psammoryctes barbatus*, *Limnodrilus hoffmeisteri*, *Pelosclex ferox* (sugukond *Tubificidae*).

6. dets. A. K i r s i p u u: Ahvena vere füsioloogiast.

О физиологии крови окуня.

Kalade vere füsioloogiat käsitlevates töodes on seni uuritud peamiselt hemoglobiini protsenti ja erütrotsüütide hulka veres. Kogemused näitavad, et need näitajad ei peegelda küllalt õigesti kala füsioloogilist seisundit ja ainevahetusprotsesside iseloomu. Täielikuma pildi saamiseks oleks tarvis jälgida ka hemoglobiini ja vere koguhulga muutumist kala kehas.

Nimetatud näitajate uurimisel selgus, et Soitsjärve, Saadjärve ja Võrtsjärve ahvenatel Hb protsent veres, selle koguhulk kehas ja samuti vere koguhulk 12—25 cm pikkustel isenditel ei sõltu oluliselt kala suurusest. Sugupoolte vahel esineb erinevusi ainult kudemisperioodil.

Hb protsent veres, selle koguhulk kehas ja vere maht aga alluvad tugevatele sesoonsetele muutustele, mis on seletatav ainevahetuse taseme muutumisega ahvenail eri aasta-aegadel.

Toodud näitajad erinevad eri järvede ahvenatel, mis on seletatav järvede erineva hüdroloogilise režiimiga, ja eri aastatel sama järve ahvenatel, sõltuvalt ilmastikust. Samuti täheldati kohati üsna tugevat individuaalset variatsiooni. A. J ä r v e k ü l g: Vähikaanide (perek. *Branchiobdella*) esinemisest jõevähi parasiitidena Eestis.

О паразитах широкопалого рака из рода *Branchiobdella* в Эстонии. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

BOTAANIKASEKTSIOONI ETTEKANDED

1950. aastal

26. märts K. Eichwald: Tranzschelli murakas mitšuurliku bioloogia valguses. (LUS-i juubelikoguteos, 1953.)
6. mai K. Eichwald: Teadaanne põld-kadakkaera (*Cerastium arvense*) üle. (Bot. arh.)
- V. Masing: Matkamärkmeid Nõukogude Liidu subarktilisest taimestikust.
3. nov. V. Veski: I. V. Mitšurinist tema 95. sünniaastapäeva tähistamiseks.
22. dets. M. Kasik: Matkamärkmeid Kaukaasiast.

1951. aastal

20. veebr. K. Eichwald ja A. Vagga: Üleliidulise Botaanika Seltsi delegaatide konverents Leningradis 26. jaan. kuni 1. veebr. 1950. (Bot. arh.)

27. veebr. H. T r a s s: Vene geobotaanika arenguteedest ja prioriteedist.
16. mai E. P a r m a s t o: Märkmeid puumädaniku esinemisest Kallaste rajoonis.
19. nov. E. P a r m a s t o: Seente osa biogeotsünoosides.
27. nov. K. E i c h w a l d: Märkmeid 22. — 26. okt. 1951 Riias toimunud NSV Liidu Teaduste Akadeemia ja Baltimaade teaduste akadeemiate ühisest sessioonist.
17. dets. L. L a m p: Perekond *Oxycoccus*'e levikust.
H. T r a s s: Taimkatte muutumisest soode kuivendamisel.

1952. aastal

19. veebr. H. K u r m: Andmeid Kuressaare rajooni soode geobotaanilisest uurimisest.
11. märts K. E i c h w a l d: Vene- ja kevadtarna küsimusest Eesti NSV-s ja floristilis-geograafiline uurimismeetod.
H. A a s a m a a: Mikroorganismide puhkeperioodi võimalikust pikkusest.
21. märts S. T a l t s: Leningradis toimunud nõupidamisest geobotaaniliste statsionaarsete tööde uurimismetoodika kohta.
A. V a g a: Taimeriigi fülogeneetilise süsteemi loomise olukorrast NSV Liidus.
22. okt. H. T r a s s: Alamate taimede uurimise tulemusi ja uurimisülesandeid.
29. nov. A. K a n g u r: Suursoo taimestikust.

1953. aastal

28. veebr. K. E i c h w a l d: Vööthuulene käpp (*Orchis Fuchsii*).
L. L a a s i m e r: Informatsioon diskussioonist liigi küsimuses.
21. märts E. L e l l e p: Mõningate kõrgemate taimede levikust ja leiukohtadest Eesti NSV-s. (Bot. arh.)
A. V a g a: Käbitaoliste viljadega tamm.
18. apr. V. M a s i n g: Rabamänni ökoloogilistest vormidest.
K. P o r k: Ühest uuest rohevetikate süsteemist.

16. mai H. T u v i k e n e: Kagu-Eesti järvede taimestikust.
E. P a r m a s t o: Ühe torikulise esmasleiust.
K. E i c h w a l d: Sookalduse kollane nartsiss. (Bot. arh.)
6. juuni A. V a g a: II Üleliidulise Loodusteaduste Ajaloole pühendatud nõupidamise tulemustest Moskvast 1953. aasta mais ja vegetatsiooniuurimistööde koordineerimise nõupidamisest Leningradis 30. maist kuni 3. juunini 1953.
14. nov. J. E i l a r t: a) *Rubus arcticus* L. Eestis ja selle liigi tulevikuperspektiivid.
b) Uusi andmeid käbisarnaste viljadega tammest.
E. P a r m a s t o: Musta toriku levimisest.
K. P o r k: Märkmeid Esna kriidiala taimestikust.
21. nov. H. A a s a m a a: Muljeid Karpaatidest.
12. dets. V. V e s k i: Tsitruste kasvatamisest toatingimustes. (Bot. arh.)
20. dets. L. L a a s i m e r: Eesti NSV maksasammalde flora liigilisest koosseisust ja indikaatorlikest omadustest. (LUS-i juubelikoguteos, 1953. a.)
V. M a s i n g: Rabataimede paljunemisest ja levimisest seemnete abil. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
H. T r a s s: Sünuuside meetodist geobotaanikas. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
31. dets. A. V a g a: Taimeriigi fülogeneesi selgitamise praegusest seisukorrast.

1954. aastal

4. märts V. M a s i n g: Indikaatortaimede kasutamisest metsanduse praktikas. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
27. märts S. T a l t s: Märkmeid *Saxifragaceae* sugukonnast.
K. E i c h w a l d: *Prunus triloba* asetusest roosõieliste süsteemis. (Bot. arh.)
25. mai M. K a s k: Darwini käsitus kultuurtaimede põlvnemisest ja nõukogude sordiaretus.
9. okt. M. K a s k: *Zizania aquatica* L. leiust Eesti NSV-s (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

V. M a s i n g: Taimede levimine lindude abil. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)

13. okt. H. A a s a m a a: Matkamuljeid Koola poolsaarelt 1954. a suvel.
30. okt. E. L e l l e p: Karpaatide mägede taimestiku vertikaalse tsonaalsuse iseloomulikke jooni.
25. dets. A. K a l d a: Koerkäpa (*Anacamptis pyramidalis*) levikust. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
E. L e l l e p: *Phallus impudicus*'e esmasleiust Saaremaal. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
- V. M a s i n g: Mõningate looduskaitse objektide olukorrast Saaremaal.
- H. T r a s s: Saaremaa madalsoode iseärasustest.

1955. aastal

5. märts J. E i l a r t: Ökoloogilis-floristilisi märkmeid Kagu-Eesti taimegeograafilisest valdkonnast. (LUS-i aastaraamat, 49. köide, 1956.)
26. märts K. E i c h w a l d: Lõhnava maarjalepa (*Agrimonia odorata*) esinemise võimalustest Eesti NSV-s. (Bot. arh.)
V. V e s k i: Palmide kasvatamisest toatingimustes. (Brošüür. Toapalmid, 1956.)
18. apr. K. K a l a m e e s: Kurtna järvede-grupi ja selle ümbruse floorast.
P. P õ l d m a a: Võrmiliikide levimisviisidest Eesti NSV-s ja nende tõrje alused.
22. mai A. K a l d a: Reisimuljeid Nõukogude Armeenias.
22. okt. A. K u r v i t s: Pungavariatsiooni kasutamisest aretustööl. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)
A. V a g a: I. V. Mitšurini elu ja tegevus kui eeskuju kõikidele loodusesõpradele.
19. nov. K. K a l a m e e s: Täiendavaid andmeid talviku (*Chimaphila umbellata*) leviku kohta Eesti NSV-s.
V. M a s i n g: Taimkatte klassifikatsiooni põhiküsimusi. (Bot. arh.)

17. dets. H. Karu: Aruniitude taimkatte sesoonsetest muutustest Lääne-Eestis. (Bot. arh.)

1956. aastal

18. veebr. J. Eilart: Botaaniline matk poolkõrbe alal ja Kaukaasias 1955. a. suvel.

Экскурсия ботаники по пустынным местам и по Кавказу летом 1955 г.

Ettekanne käsitleb herbaar-, kivimilise- ja fotomaterjali põhjal 1955. aasta suvel toimunud umbes 8000 km pikkuse botaanilise matka tulemusi ning muljeid peamiselt Kaspia alamiku poolkõrbe ja Kaukaasia mägi- ja subtroopilistes piirkondades. Eraldi vaadeldakse külastatud botaanikaaedu (Tbilisi, Batumi, Suhhumi) ja tutvustatakse mõningal määral Kaukaasia botaanikute teadusliku uurimistöö probleeme.

27. märts J. Eilart: Mõningaid märkmeid omaaegseist botanofiilidest ja nende herbaariumeist.

Некоторые заметки о прежних ботанофилях и их гербариях.

Suur on olnud töö, mille Eesti taimestiku tundmaõppimisel on ära teinud inimesed, kes kutsealalt polnud botaanikud — botanofiilid. Nende teaduslikud materjalid on enamasti talletatud, kuid nende nimed kipuvad üha rohkem ununema. Kõigil botaanikutel tuleks uurimuslikult läheneda neile loodusesõpradele, jäädvustada nende osa alatiseks meie botaanikateaduse ajalukku.

Ettekanne käsitleb herbaar-, kivimilise ja fotomaterjali botaanikaharrastaja — Th. Lackschewitzi, Chr. Fichtenbergi, G. Stange ja J. Esseri tegevusest, kasutades autori poolt kogutud teatmeid, mälestusi ning nende herbaariumide läbivaatamisel saadud andmeid.

Arst Theodor Lackschewitz (sünd. Rāpinas 1867. a.) on Kuressaares töötamise aja vältel kogunud eelkõige rohkesti kõrrelisi ja lõikheinalisi. Huvitavamad leiud on publitseeri-

tud enamasti prof. K. R. Kupfferi poolt Riias. Kupffer, tihti ka Palmgren, esinevad sageli nii tema kui ka teiste nimetatud botanofiilide materjalide kontrollijaina.

Metsandusliku haridusega, hiljemi juristina tegutsenud Christoph Fichtenberg (sünd. 1862, surnud 1931 Kandavas Lätis) on tuntud kirgliku jahimehena, kes floristina eriti püüdis avastada *Marrubium vulgare* leiukohti Saaremaal. Chr. Fichtenbergi leidudest on väärtuslikumad *Helichrysum arenarium* (Paadelt), *Orchis morio* (9 eks. herbaariumis) *Artemisia maritima* (Kihelkonnalt, 1925.), *Eryngium maritimum*, *Lilium Martagon* (Viidult), *Drosera intermedia* (Haeskast) jt. Klinge on nimetanud ühe *Orchis angustifolia* vormi Fichtenbergi auks. Tema taimede väärtust vähendab üldiselt puudulik etiketeerimine.

Veterinaaria magister G. Stange töötas enne Saaremaale asumist mõnda aega Siberis. Ta on herbariseerinud eelkõige Kuressaare, Audaku, Lümända ja Pidula ümbruses, kasutades määramiseks Luce tuntud raamatut. Tema valmistas tol ajal üllatust oma 600-kordselt suurendava mikroskoobiga. Tema herbaariumis leidub rohkesti tarnu (mõnda liiki kuni 30 eks.).

Kuressaare majaomanik Jakob Esser oli K. R. Kupfferi korrespondent. Ta pärandas (1928) kogu oma varanduse ning ka herbaariumi Riia Ülikoolile. Osa Esseri herbaariumist on testamenditaitja poolt 2. oktoobril 1930 üle antud Kuressaare Linna Algkoolile (ametlikult 646 eks., tegelikult rohkem). Samal aastal on ühe osa tema herbaariumist omandanud Lümända algkooli juhataja A. Mälk. Esseri kogutud liikidest on huvitavamad *Anacamptis pyramidalis* (Nasva, 1925), *Orchis morio* (Loodemets), *Chimaphila umbellata* jt. Rohkesti on kogutud eriti Esseri maavalduse — Paatsa ümbrusest.

Ka kõikide teiste eespool nimetatud botanofiilide taimi leidub arvukalt J. Esseri herbaariumis.

H. T r a s s: Seemnelisest paljunemisest madal soo taimekooslustes.

О семенном размножении в растительных сообществах низинных болот.

Lubika (*Sesleria coerulea*), pruuni sepsika (*Schoenus ferrugineus*, ääristarna (*Carex Hostiana*) ja luhatarna (*Carex elata*) fütotsönoosides rajati Lääne-Eesti madal soodes 4 dm² suurused püsiruudukesed, kus jälgiti 1953. a. 1954. aasta vegetatsiooniperioodi jooksul seemneliste tõusmete arengut ja saatust. Uuritud ruudukesest leiti generatiivseid juveniilseid isendeid 26-lt liigilt (sagedasemad: *Molinia coerulea*, *Sesleria coerulea*, *Carex panicea*, *Myrica gale*, *Primula farinosa*, *Potentilla erecta*, *Linum catharticum*). Seemneliste noortaimede hulk kõigub tugevasti vegetatsiooniperioodi jooksul, suurem osa sureb sügiseks välja (lubika fütotsönoosis oli 26. IV 1953 61 generatiivset juveniili, samas 15. IX 1953 — 12). Kuivendatud ja teisiti transformeeritud soodes leiti generatiivseid isendeid rohkem ning ka nende üleminek täiskasvanu staadiumi on edukam. Eriti tugevasti paljuneb niisugustel aladel *Molinia soerulea*, millega võib seletada ka selle liigi kiiret tungimist kuivendatud soodele.

23. apr. J. E i l a r t: Baskuntšaki ümbruse poolkõrbe floorast ja ökoloogilistest tingimustest.

О флористических и экологических условиях в пустынной окрестности Баскунчака (Bot. arh.)

Autor refereerib Baskuntšaki ümbruses esinevate põhiliste mullaerimite (primaarsed ja sekundaarsed solontšakid, solonetsid, kastanmuldade) tekke põhijooni.

Nendel muldadel on kujunenud väga heterogeense üldilmega taimestik, koosnedes üksteisest oluliselt erinevaist taimede ökoloogilistest tüüpidest (kserofüüdid, sügava juurestikuga taimed, taimed efemeerid jt.).

Kasutades Kellersi poolt püstitatud formatsioonide süsteemi, on vaadeldud alal võimalik eristada eelkõige järgmisi formatsioone:

1) *Festuca sulcata* — *Pyrethrum achilleifolium* form. Siin sooldunud savikail muldadel esinevad rohkesti *Artemisia incana*, *Stipa Lessingiana*, *Agropyron cristatum*, *Koeleria gracilis*, üheaastastest *Alyssum desertorum* jt. Üksikute puhmikute vahe on siin tihti kuni 1,5 m.

2) *Artemisia pauciflora* formatsioon, mis esineb pragunenud solonetsjatel muldadel. Iseloomulikud on rohked poolpõõsad (näit. *Nanophyton erinaceum* ja *Halocnenum strobilaceum*).

3) Hele-kastanmuldadel, mis on enam niiskemad, domineerib rohustepiga sarnane taimestik, milles on dominandiks sageli *Stipa capillata*. Sagedased on *Galium verum*, *Statice latifolia*, *Artemisia austriaca* jt.

Kõik need põhiformatsioonid esinevad kirju kompleksina tihti juba väga piiratud maa-alal. Põõsastest esineb kohati ainult *Tamarix Pallasii*.

Koktau mäe piirkonnas esineb ka huvipakkuv söödav samblik *Lecanora esculenta*.

Pontiline element piirkonnas puudub.

E. L e l l e p : Baskuntšaki ümbruse poolkõrbe pujude floorast.

Флора полыней окрестностей Баскунчакского озера. (Bot. arh.)

Selles töös iseloomustatakse Baskuntšaki soolajärve ümbruse poolkõrbe taimestikku ja ökoloogilisi tingimusi. Põhilisteks taimedeks on siin pujuliigid, mis on peamiseks toiduks kitsedele ja karakullilammastele. Baskuntšaki ümbrusest (1955. a. suvel) kogutud materjali järgi on kindlaks määratud seal massiliselt esinevad järgmised liigid: 1) *Artemisia pauciflora* Web., 2) *A. taurica* Willd., 3) *A. maritima* L. var. *salina* Kell., 4) *A. maritima* L. var. *incana* Kell. Kuid sellest materjalist jäi määramata 3 liiki. Baskuntšaki poolkõrbe ala kuulub kastan- e. pruunmuldade vööndisse. Mullalõimimis peen liiv kuni kerge saviliiv; mulla värvus on punakaspruun. Need mullad on kõrge lubjasisal-

dusega (CaO % kuni 15,7), kuid vähe leidub ka Cl-iooni (kuni 15 mg).

E. P a r m a s t o: Seene *Sarcosoma globosum* (Schmiedel) Caspary esinemisest Eesti NSV-s.

О распространении гриба *Sarcosoma globosum* (Schmiedel) Caspary в Эстонской ССР.

Sarcosoma globosum esineb Euroopas paljudes maades, kuid kõikjal väga haruldasena. Eesti NSV-s on teda N. Witkowski leidnud Tartu rajoonis Vooremäelt ning Verioralt. Uuteks leidudeks on Taevaskoja (H. Haberman, 1952) ning Järvelja (H. Rebane ja ettekandja); viimases esines 1954. ja 1955. aastal varjukates kuusikutes samblasse süvenenult kohati massiliselt. 1956. aastal jäid kevadised seeneotsingud Eesti NSV kaguosas tagajärjetuks. Seene leiukohad Euroopas langevad ühte kuuse areaaliga; leidude vähesuse üheks põhjuseks on selle esinemine varakevadel (aprillis, mais), millal mükoloogid viibivad välitöödel vähe.

17. dets. K. E i c h w a l d: Nõiapähklipuu aklimatiseerumisest Eesti NSV-s.

Об акклиматизации гаммелиса в Эстонской ССР.

Eesti NSV-s, Eesti Põllumajanduse Akadeemia Järvelja õppe- ja katsemajandi dendroloogiaaias püsivad juba 25—30 aastat 6—7 nõiapähklipuu (*Hamamelis*) põõsast, mis on omal ajal Taanist jaapani nõiapähklipuu (*H. japonica* Sieb. et Zucc.) nime all saadud seemnetest kasvatatud; nad on täiesti külmakindlad, kuid ei vilju.

Jaapani nõiapähklipuu on kevadtalvel õitsev põõsas, mille õite tupplehtede sisekülje värvus on C. Schneideri (1906) järgi violett-purpurpunane, A. Vassiljevi järgi (1954) punakas või violett-pruun. Järvelja nõiapähklipuud seevastu õitsevad sügistalvel (oktoobrist alates), nagu see on omane virgiinia nõiapähklipuule (*H. virginiana* L.); nende tupplehtede sisekülg pole küll täpselt pruunikaskollane (nagu antud diagnoosides), vaid kaldub oliivroheline.

Ehkki Tartus puudub jaapani nõiapähkklipuu herbaarne võrdlusmaterjal, asub referent seisukohal, et tegemist on võrdlemisi varieeruva virgiinia nõiapähkklipuuga või viimasele lähedase Põhja-Ameerika suurelehelise nõiapähkklipuuga (*H. macrophylla* Pursh.).

М. К а с к: Tähelepanekuid botaanilisest tööst Poolas.

Заметки о ботанической работе в Польше.

Turismiekskursiooni vältel Poolas 1956. aasta oktoobris oli autoril võimalik põgusalt tutvuda ka poola botaanikute ning nende tööga Varssavis ja Krakovis.

Varssavis on Poola Teaduste Akadeemia Botaanika Instituudi direktoriks prof. Hrinievecki. Uurimistöö põhisuundadeks on: 1) süstemaatika ja taimegeograafia ning -ökoloogia; 2) füsioloogia-mikrobioloogia ning anatoomia-tsütoloogia. Süstemaatika alal tegeldakse nii kõrgemate taimedega kui ka sammalde ja seentega. Taimeökoloogid töötavad prof. Matuszkiewiczzi juhtimisel metsafütotsöoloogia alal.

Krakovi botaanikuid juhib prof. Szafer. Sealses instituudis on 3 osakonda. Süstemaatika ja taimegeograafia osakonnas töötatakse kõrgemate taimede, sammalde (prof. Szafer), vetikate (dotsendid Starmach ja Sieminska) ja geobotaanika (prof. Pavlowski jt.) alal. Teine on evolutsioonilise morfoloogia ja muutlikkuse uurimise osakond. Kuulsaim aga on paleobotaanika osakond, mida juhatab prof. Szafer. Tegeldakse nii tertsiari kui kvaternaari paleobotaanikaga, samuti palinoloogiaga (dotsendid Dyakowska ja Szrodon).

On märgata, et poola botaanikud töötavad innukalt ja omavahel heas koostöös. Tööde avaldamist võimaldavad mitmesugused teaduslikud ajakirjad.

Е. Р а р м а с т о: Tähelepanekuid kahe huvitava seene levikust.

Заметки о распространении двух интересных видов грибов.

Peniophora flavoferruginea (Karst.) Litsch. tunti seni Mustialast (Soome), Femsjöst (Rootsi) ja Riia lähedalt. 1953—1956 leidis ettekandja seent 15 korral Eesti NSV mitmesugustes osades; kasvukohaks on samblasse vajunud lamavad männi-, harva ka kuusetüved, peamiselt rabastunud männikuis. Leidude vähesuse üheks põhjuseks on seene halb märgatavus.

Phaeophlebia strigoso-zonata (Schw.) W. B. Cooke esineb mitmete osaareaalidega kõigis maailmajagudes, sagedamini aga Aasia mandri kaguosa ja Austraalia vahelistel saartel, Jaapanis ja Põhja-Ameerika idaosas. Euroopas on ta leitud ainult Voroneži oblastis ning Eesti NSV-s (5 leidu haava ning hariliku lepa lamavatel tüvedel). *Ph. strigoso-zonata* on tõenäoliselt ürgse troopilise päritoluga reliktnäe seen, mis Euroopas esineb vaid juhuslikult.

METSANDUSSEKTSIOONI ETTEKANDED

1947. aastal

11. märts E. S a a r: Metsaelemendist.
29. apr. O. H e n n o: Aerofoto kasutamisest metsatakseerimisel.
L. M u i s t e: Puistute juurdekasvust.

1948. aastal

24. veebr. P. R õ i g a s: Tormi kahjustusist Eesti NSV metsades.
16. märts A. V i l i m a a: I grupi metsade majandamine.
J. L a a s i m e r: Kikkapuu kasutamine guttapertši tootmiseks NSV Liidus.
30. märts M. M a r g u s: Metsakultiveerimistöde ettevalmistamine eelolevaks perioodiks. (ZBI metsand. arh.)
A. M i c h e l s o n: Paplite kasvatamisega Eesti NSV metsade tootlikkust tõstma.

27. apr. A. M a r l a n d: Vaieldavaid küsimusi darvinismis.
A. K a r u: Loodusliku valiku ja liigisisese võitluse küsimusi metsakasvatuses.
2. nov. A. K a r u: Mitšuurinliku õpetuse rakendamine metsakasvatuse praktikas.
2. dets. P. R õ i g a s: Uus ajastu stepi ja metsastepi looduse ümberkujundamises. (LUS metsand. arh.)

1949. aastal

9. märts A. M i c h e l s o n: Metsapuude aretamise võimalusi hübriidiseerimise ja selektsiooni teel.
20. apr. H. P a r m a s: Akad. Lõssenko meetodi rakendamine metsakultiveerimisel Eesti NSV tingimustes. (ZBI metsand. arh.)
1. nov. P. R õ i g a s: Looduse ümberkujundamise stalinlik plaan. (ZBI metsand. arh.)
23. nov. L. V a s s i l j e v: Nõukogude eesrindlik tehnika Eesti NSV looduse ümberkujundamisel.
14. dets. A. M i c h e l s o n: Siberi lehisest (*Larix sibirica* Ledeb.).
E. L a a s: Lehise kasvatamise võimalusi Eesti NSV-s.

1950. aastal

21. veebr. A. K a r u: Juurepessu kahjustus põllumajanduslikele kõlvikutele rajatud kuusepuistuis.
9. märts P. R õ i g a s: Uusi aluseid metsakultiveerimisel kuivade männialade põlendikel.
26. okt. A. K a r u: Uued meetodid väheväärtuslike lehtpuualade rekonstrueerimisel.
3. nov. M. M a r g u s: Ülevaade metsandusteaduste sessioonist 25.—27. okt. 1950. a. Riias.
6. dets. A. I l v e s: Soometsade piiritlemise ning tüüpideks eraldamise teoreetilistest alustest ja Eesti NSV soometsatüübid.

18. dets. H. P a r m a s: Ülevaade metsakahjurite esinemisest 1950. aastal Eesti NSV kaguosas. (LUS metsand. arh.)

1951. aastal

13. märts U. V a l k: Nõrgkivialade kultiveerimine. (ZBI metsand. arh.)
3. mai A. V i l i m a a: Pesitikultiveerimise rakendamisest Vesneri metskonnas.
M. M a r g u s: Pesitikultiveerimisest Leningradi oblastis.
15. nov. K. P a a v e r: Näriliste metsakahjurite tõrjest seoses väheväärtuslike lehtpuuvõsade rekonstrueerimisega tamme ja teiste väärtuslike puuliikidega.
12. dets. E. P e t t a i: Saavutusi metsamajanduslike tööde alal Laeva metskonnas.
M. M a r g u s: Keemilistest meetoditest juuni- ja mai-põrnika tõukude tõrjeks.
18. dets. H. P a r m a s: Tulemusi hariliku männikärsaka bioloogia, kahjustuse ja uute tõrjeviiside uurimisest. (LUS metsand. arh.)

1952. aastal

12. märts V. J o a m e t s: Kuivendustööde mõju üleminekusoo männikutes. (Kogumikus «Eesti NSV fauna ja flora uurimise küsimusi», Tallinn, 1953.)
12. apr. M. M a r g u s: Teaduslikust uurimistööst pesitikultiveerimise alal NSV Liidu metsavõetme loodeosas. (ZBI metsand. arh.)
R. O t t a n: Pesitikultiveerimisest Elva metsamajandis. (LUS metsand. arh.)
25. nov. M. M a r g u s: Ülevaade Moskvast 28.—30. X toimunud teaduslikust nõupidamisest puude mineraalse toitumise küsimustes. (LUS metsand. arh.)
9. dets. A. I l v e s: Saare kasvatamise võimalustest Eesti NSV-s.

16. dets. P. Kollist: Kuivenduse mõju üleminekusoometsade uuendustingimustele ja looduslikule metsauuendusele. (LUS-i Juubelikoguteos, 1953.)

1953. aastal

10. märts H. P a r m a s: Kooreüraskite keemilisest tõrjest.
7. apr. M. M a r g u s: Metsanduse uurimisülesannetest koordineerimisenõupidamiste otsuste alusel. (LUS metsand. arh.)
19. nov. A. K a r u ja M. M a r g u s: Ülevaade Riias 22.—24. sept. 1953. a. toimunud teaduslikust sessioonist metsatüpoloogia kasutamise küsimustes. (LUS metsand. arh.)
20. dets. M. M a r g u s: Põllumajanduslikult vähetootvate alade metsastamine Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
E. L a a s: Lehise kasvatamise tulemusi Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
V. M a s i n g: Indikaatortaimede kasutamisest metsanduse praktikas. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

1954. aastal

11. veebr. E. L a a s: Ülevaade 1953. aasta detsembris Moskvast toimunud nõupidamisest lehise kasvatamise küsimustes.
26. märts E. K u m a r i: Lindude tähtsus metsamajanduses. (Ornit. arh.)
V. M a s i n g: Pesitsusvõimaluste loomine kasulikele lindudele.
11. nov. M. M a r g u s: Ekspeditsioonist Kaliningradi oblasti metsadesse. (ZBI metsand. arh.)
8. dets. E. K a a r: Saaremaa põllumajanduslikult väheväärtuslike õhukesemullaliste paepealsete metsastamise tingimustest ja seni kasutatud metsastamisviisidest. (ZBI metsand. arh.)

A. P a i v e l: Perspektiivseid võõrpuuliike Eesti NSV lääne-
saarte pae- ja liivaaladel. (ZBI metsand. arh.)

A. K a r u: Looalade tüpoloogist.

1955. aastal

24. veebr. M. M a r g u s: Üleliidulise põllumajandusnäituse
metsanduslikest väljapanekutest. (ZBI metsand. arh.)
10. märts V. H a i n l a: Kuivendatud siirdesoometsade toot-
likkuse olenevus puistute liigilisest koosseisust. (Sotsialist-
lik Põllumajandus, 1955, nr. 5.)
- U. R i i s p e r e: Metsakultiveerimise küsiniusi kuivendatud
siirdesoodel. (Eri brošüürina: «Metsauuendamine kuiven-
datud siirdesoometsade lageraietel», Eesti Riiklik Kirjastus,
Tallinn, 1956.)
26. apr. R. O t t a n: Hooldusraiete teostamine ja kvaliteet
Elva metsamajandis aastail 1952—1954.
28. okt. H. P a a l: Meie metsamajanduse eelseisvaid üles-
andeid. (LUS metsand. arh.)
26. dets. U. V a l k: Rabade metsastamise võimalusi. (ENSV
TA Toimetised, 1956, biol. seeria, nr. 3.)
- O. H e n n o: Rabastuvate nõmmede metsastamine.

1956. aastal

6. märts A. I l v e s: Saare kasvatamise küsimusi Eesti
NSV-s

Вопросы разведения ясени в Эстонской ССР.

Ettekandes esitatakse soovitusi ja konkreetseid andmeid, mis põhi-
nevad hariliku saare kasvatamise kogemustel Eesti NSV-s, eriti Kure-
maa metsamajandustehnikumis.

Saare istutusmaterjali kasvatamise küsimuste lahendamiseks aval-
datakse Kuremaa metsamajandustehnikumi taimeaias tehtud katsete
tulemusi otstarbeka külvinormi, katteliigi ning -paksuse ja seemne ida-
nevuse üle. Sobivamaks külvinormiks on 8—10 g tiibvilju külvirea
ühele jooksvale meetrile. Otstarbekaks katteliigiks on turvasmuld, mil-
lega tuleks saare tiibvilju katta 3—4 cm paksuselt.

Saare kultiveerimise küsimuste selgitamisel määratakse saarele sobivad kasvukohad metsatüüpide järgi. Näidatakse, et kõigis metsatüüpides areneb saar kui külmaõrn ja noores eas varjunõudev puuliik paremini võsa varjus. Kõrvalliikideks sobivad saarele kuusk, tamm, vaher, künnapu, jalakas ja sanglepp.

Avaldatakse 1—5 aasta vanuste saare katsekultuuride kohta kõrguse juurdekasvu andmed, millistele tuginedes näidatakse saare konkurentsivõimet rohttaimede ja võsaga.

15. märts J. Tõldsepp: Lehise kasvatamise kogemusi.

Опыт выращивания лиственницы. (LUS metsand. arh.)

Kuna meie kliimas pole sukatšovi ja siberi lehisel erinevaid tunnuseid, siis autori arvates tuleks kasutada siberi lehise nimetust. Dauria lehise kasvatamise katseid tuleks rajada kuivadel nõmmedel, pae- ja soostunud aladel.

Tühjade seemnete eraldamiseks täissemnetest on küllaldane siberi lehise seemnete 24-tunnine leotamine. Seemnete külviks ettevalmistamisel on kõige parem viis jaroviseerimine ja seejärel lumes stratifitseerimine. Lehise isekülvi taimede saamiseks on soovitatav maapinda ette valmistada ja tärgranud taimed peatselt koolitada. Kultuuride rajamiseks kasutada suuremat istutusmaterjali. Põimendusraietele reageerib lehis ka üle 100 aastase vanuse juures juurdekasvu suurendamisega.

26. apr. R. Loodus: Vene realistlik maastikumaal XIX sajandil.

Русская реалистическая пейзажная живопись XIX века.

Klassitsistliku maastikumaali jooni vene XIX sajandi I poole maastikumaalis. Vene eesrindlik esteetika ja maastikumaal. Ideeline realism.

A. K. Savrassovi elu ja looming. Tema parima maali «Künnivare sed saabusid» analüüs. Savrassovi loominguline pale.

I. I. Šiškin kui vene väljapaistvamaid peisažiste, «vene metsade laulik». Tema elukäik ja loomingu iseloomustus. Maalide analüüs.

F. A. Vassiljev looduspoeedina. Romantiline tundetoon tema loomingus. Kunstniku lühike elukäik ja tähtsamate maalide käsitlemine.

I. I. Levitan kui vene lüürilise maastikumaali suurim meister. Elulugu ja looming. Parimate maalide analüüs. Tema mõju kunstnike järelkasvule.

Ülalmainitud kunstnike individuaalsus. Nende koht vene maastikumaalis.

R. V a r e: Ajalooline ülevaade realistliku maastikumaali arengust.

Исторический обзор развития реалистической пейзажной живописи.

Ettekanne andis ülevaate realistliku maastikumaali arengust Vene-
maal ja võrdles seda Lääne-Euroopa XX sajandi formalistlike kunsti-
vooludega. Ettekandes rõhutati Siškini osa vene maastikumaalijana ja
eriti metsamaalijana.

30. okt. J. Tõldsepp: Kogemusi hooldusraiate teostamisel
Kuusiku metskonnas.

Опыт проведения рубок ухода в лесничестве Куузику.
(LUS metsand. arh.)

Analüüsid üht harvendusraie ja üht põimendusraie proovitükki
selgus, et hooldusraie tagajärjel vähenes mahu juurdekasv ja puude
kõrgus, halvenes sanitaarne seisund, puud muutusid koonelisemaks ja
raieküpsuse ea lühendamine muutus küsitavaks. Kahe proovitüki najal
pole õigust lõppjäreldust teha, kuid seda enam on põhjust küsimuse
põhjalikuks uurimiseks. Näib olevat õigem loobuda hooldusraietest ees-
kätt okaspuu puhtpuistutes ja need asendada sanitaarraietega, kusjuures
väljaraiumisele kuuluksid ka tugevasti vigastatud, suurte kasvuviga-
dega ja kasvujõuetud puud.

20. nov. M. Margus: Saksa Demokraatliku Vabariigi met-
sandusest.

О лесном деле в Германской Демократической Респуб-
лике. (LUS metsand. arh.)

Ettekandja viibis 1956. aastal Saksa Demokraatlikus Vabariigis ja
tutvus mõningal määral ka sealse metsandusega Leipzigi metsandus-
näitusel ja külastades paari tootmisasutust. Metsandusnäituse andmeil
on Saksa Demokraatlikus Vabariigis metsi 2,8 miljonit ha ehk 27,2%
pindalast, ent ühe elaniku kohta tuleb metsa ainult 0,16 ha. Metsadest
domineerivad männikud (52%), millele järgnevad kuuse- ja nulumetsad
(24%), vähemal määral on tamme-, põõgi- jt. metsi. Metsamajanduse
organisatsioon tegeleb nii metsamajanduse kui ka metsaekspluateeri-
mise töödega. Administratiivselt jagunevad riigimetsad 100 metsamajan-
diks (pindalaga igaüks 12 000—25 000 ha) ja 300 metskonnaks (pind-
alaga sageli 3000—5000 ha). Metskondades on mitu metsnikku, kuid
metsavahte pole. Metsatöölisi valmistatakse ette 2-aastastes metsakooli-
des, metsnikke 3-aastastes kutsekoolides, metsaülemaid ülikooli metsan-
dusteaduskondades (õppeajaga 4,5 aastat). Huvitav on, et enne metsan-
dusteaduskonda ja kutsekooli vastuvõtmist nõutakse 2-aastast metsatöö-
lise staaži. Metsanduslikke uurimisasutusi on 8. Metsade majandamine
on Saksa Demokraatlikus Vabariigis kõrgel tasemel, mistõttu meil on
sealt mõndagi õppida. Metsanduse alal ilmub 3 ajakirja ning kirjasta-
takse hulgaliselt metsamajandusalaseid raamatuid.

11. dets. V. L u u s e: Maipõrnikate poolt kahjustatud raskesti metsastavate alade esialgseid kultiveerimistulemusi Taagepera metskonnas.

Первоначальные лесовозобновительные опыты в лесничестве Таагепера на площадях, повреждаемых майским жуком. (LUS metsand. arh.)

Taagepera metskonnas kuulub raskest metsastatavate alade hulka nn. Eera lagendik, mis on tekkinud 1925.—1926. aastal toimunud ulatusliku röövraie tulemusena. See suur röövraie ala, endine männienamusega puistu, jäeti kultiveerimata ja ei uuenenud ka looduslikult rahuldavalt, kaotades aastate kestel metsapinnasele omase iseloomu ning kujunes välja harviku iseloomuga lagendikuks, mis moodustas väga hea levikuala maipõrnikatele.

Nõukogude võimu ajal 1948. aastal alustati siin esimesi kultiveerimiskatseid ja pärast esialgseid ebaõnnestumisi lõpetatakse Eera lagendiku kultiveerimine edukalt 1957. aastal. Nagu senised kogemused näitavad, tuleb Eera lagendiku maipõrnikate poolt asustatud liivaaladel maapinda ettevalmistada traktori täissügavkänniga koos üheaastase hoidmisega musta kesa all, mis esialgselt likvideerib maipõrnikate ohu ja parandab pinnase füüsikalisi omadusi. Kultiveerimine tuleb teostada varakevel 2-aastaste standartsete männiseemikutega. Suurt tähelepanu tuleb pöörata kultuuri hilisemale komplekssele hooldamisele, et tagada kiirem kultuuri liitumine.

Geoloogia- ja geograafiasektsiooni ettekanded

1947. aastal

22. veebr. K. O r v i k u: Märkmeid geoloogiliselt konverentsilt Leningradis 23.—25. jaanuarini 1947. a.
27. märts E. V a r e p ja S. N õ m m i k: Märkmeid II NSV Liidu geograafide kongressilt Leningradis 25.—31. jaanuarini 1947. a.
5. juuni R. M ä n n i l: Jõhvi lademe stratigraafiast.
14. okt. E. V a r e p: Jakob Kents (1883—1947) geograafina, koolimehena ja avaliku elu tegelasena.
- K. P ä r n a: Esialgseid andmeid sõjakahjude uurimise kohta linnageograafiliselt vaatekohalt.

1948. aastal

17. märts S. K ü n n a p u u: Tallinna Nõmme linnaosa hoonestus geograafiliselt vaatekohalt.
4. nov. S. K ü n n a p u u: Matkamärkmeid Lääne-Kaukasusest ja Krimmist.
K. V e b e r: Vanadest rannamoodustistest Läti NSV-s.

1949. aastal

27. sept. S. K ü n n a p u u: 1949. aasta suviseid reisimärkmeid Taga-Volgamaalt ja Kara-Kumi kõrbest.

1950. aastal

3. märts K. O r v i k u: Geoloogilisi probleeme seoses Eesti NSV looduse ümberkujundamise stalinliku plaani teostamisega.
11. mai E. M ö l s: Mikrokõvaduse määramine M. M. Hruštšovi ja E. S. Berkovitši aparaadi PMT-2 abil mineraalide diagnostikas.
19. okt. K. O r v i k u: Teadusliku uurimise suundi Eesti NSV kvaternaargeoloogia alal.
2. nov. S. K ü n n a p u u: Pamiir.
9. dets. E. J ü r g e n s o n: Mõningatest aktuaalsetest küsimustest sedimentpetrograafias.

1951. aastal

6. jaan. E. V a r e p: Akadeemik L. S. Berg (1876—1950).
3. märts K. P ä r n a: Balti mere varajasest arengust.
13. märts J. K e l p m a n: Granulomeetriline meetod liivade uurimisel L. B. Ruhhini järgi.
31. märts A. O r a s p ö l d: Paleoökoloogilisest meetodist ja selle tähtsusest geoloogias.
21. apr. A. K o n g o: Fergana org.

23. okt. A. Oraspõld: Märkmeid paleontoloogide konverentsilt Moskvast 14.—17. maini 1951. a.
7. dets. E. Jürgenson: G. I. Teodorovitši eesrindlikud uurimismeetodid karbonaatsete setete alal.
22. dets. K. Pärna: Hilisjäääegsete rannamoodustiste uurimise, eriti nende sünkroonsuse selgitamise metodoloogilisi küsimusi Eesti NSV-s ja selle naabermaadel.

1952. aastal

22. veebr. T. Rea: Geograafilise keskkonna ja ühiskonna vaheliste suhete probleem geograafiateaduses.
11. märts L. Orviku: Turistina Kaukasuses ja Musta mere rannikul.
K. Orviku: Pilte Zei liustikust.
5. nov. V. Masing: Matkamärkmeid Kaukaasia looduskaitse alalt.
3. dets. S. Künnapu: Reisimärkmeid Kamtšatkalt.

1953. aastal

17. märts V. Riives: Akadeemik O. Schmidt'i kosmoloogiline hüpotees.
20. dets. H. Viiding: Eesti NSV rändkivide petrograafiast. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)
H. Teder: Lumineestsents-uurimismeetodite rakendamise võimalustest Eesti NSV karbonaatkivimite uurimisel. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

1954. aastal

2. märts K. Orviku: Professor A. Luha elust ja tegevusest.
9. apr. E. Jürgenson: Diagenetilised protsessid setetes uuemate uurimuste valgusel.
30. okt. K. Orviku: Kvaternaarajastu stratigraafia küsimustele pühendatud nõupidamisest 1954. aasta mais Moskvast.

1955. aastal

5. märts K. Kildema: Uusi lähtekohti maakoore arengu selgitamisel.
7. mai E. Lõokene: Pinnavormide geneetilisest klassifikatsioonist.
22. okt. E. Jürgenson ja A. Oraspõld: Lvovis toimunud setteliste moodustuste mineraloogiale pühendatud nõupidamisest ja sellele järgnenud ekskursionist Ida-Karpaatidesse.
10. dets. A. Aaloe: Juuru ja tamsalu lademest.

1956. aastal

11. veebr. D. Kaljo: Informatsioon Üleliidulise Paleontoloogia Seltsi II sessioonist.

Информация о II сессии Всесоюзного палеонтологического общества.

1956. aastal 31. jaanuarist 4. veebruarini toimunud Üleliidulise Paleontoloogia Seltsi teaduslik sessioon oli pühendatud seltsi 40. aastapäevale. Osavõtjaid oli kogunenud ligi 300, nende hulgas kaks välisdelegatsiooni (Poolast ja Tšehhoslovakiast). Sessioonil peeti 35 ettekannet, mis olid pühendatud fülogeneesi, paleoökoloogia, tafonoomia, zoogeograafia, paleogeograafia, funktsionaalse analüüsi jne. küsimustele. Avaistungil anti ülevaade seltsi tegevusest ning paleontoloogia arenemisest Hiinas ja Tšehhoslovakkias. Tšehhid käsitlesid oma kolmes ettekandes Barrandieni kambriumi, ordoviitsiumi ja siluri stratigraafiat.

L. Sarv: Eesti NSV ordoviitsiumi ostrakoodidest.

Об остракодах ордовика Эстонской ССР.

Eesti NSV ordoviitsiumi ostrakoode on kirjeldanud J. Bonnema, A. Öpiku, A. I. Neckaja jt., kuid vaatamata nimetatud uurijate töödele oli see stratigraafiliselt väga oluline faunarühm kuni viimase ajani veel vähe uuritud. Ettekandja poolt teostatud esialgsed uurimised näitavad, et ostrakoodid on meie ala ordoviitsiumi setetes esindatud enam kui 160 liigiga. Nende stratigraafilise leviku analüüsil selgus, et peaaegu kõikidele ordoviitsiumi lademetele on iseloomulik omapärane liikide kompleks, kusjuures eriti hästi iseloomustavad ostrakoodid võhovi, kunda, kukruse, keila ja vasalemma ladet. Suuremates stratigraafilistes ühikutes — ladestikkudes ja ladejärkudes — esinevad faunakomplek-

sid erinevad üksteisest nii liigilise kui ka perekondliku koostise poolest. Eesti NSV ordoviitsiumist pärinev rikkalik materjal aitab valgustada ka selle faunarühma arenguprobleeme, milliste tundmine on oluline nii mitmete morfoloogiliste tunnuste õigel tõlgendamisel kui ka süstemaatika-alaste küsimuste lahendamisel.

3. märts E. R ä h n i: Pandivere kõrgustiku ooside morfoloogiast.

О морфологии озов в пределах пандивереской возвышенности.

Pandivere kõrgustikul on mannerjääd servamoodustustest reljeefsemateks jää liikumise suunas kujunenud vallseljakud — oosid. Peamiselt ristprofiilide põhjal jagunevad nad järgmistesse tüüpidesse:

1. K i t s a d s e l j a k u d, millede laiuse ja kõrguse suhe on ligikaudu 5 : 1, harvemini kuni 7 : 1. Valdavaks laiuseks on sellel tüübil 80 m ja kõrguseks 15 m. Nõlvakute kalded kõiguvad peamiselt 25—32° piirides. Siin esinevad alatüübid a) terava harjaga sümmeetriliste nõlvadega seljak; b) kumera harjaga sümmeetriliste nõlvadega seljak; c) tasase harjaga sümmeetriliste nõlvadega seljak; d) seljakud ebareeglipäraste nõlvade ja harjadega; e) komeet-oosid.

2. L a i a d s e l j a k u d on pinnavormid, milliste laiuse ja kõrguse suhe on suurem kui 7 : 1. Iseloomulik on siin laugete nõlvade ja laiade lavajate lagede esinemine. Nad võivad moodustuda ka mitmesuguste positiivsete ja negatiivsete pinnavormide liitumisel. Siia kuuluvad: a) lavajad seljakud, milliste lavajas lagi on laiem kui 5 m. Nende piirides tuleb eristada veel horisontaalse lavaga seljakud ja kallutatud lavaga seljakud; b) liitseljakud, mis moodustuvad paralleelselt kõrvuti asetsevaist või teatud nurga all üksteisega liitunud mitmesugustest kitsastest seljakutest.

3. K ü n k l i k - v a l l i l i n e l o h k m a a s t i k on mõnevõrra sarnane eespool käsitletud kompleksile, kuid enamasti väiksemate suhteliste kõrgustega.

Pandivere kõrgustiku oosid on suhteliselt väga muutliku ehitusega, nii et juba ühe ja sama oosi piirides võime kohata peaaegu kõiki loetletud tüüpe.

A. R õ õ m u s o k s: Uuest brahhiopoodide perekonnast. *Vormsiella* (suguk. *Plectambonitidae* Kozłowski).

О новом роде брахиопод *Vormsiella* (сем. *Plectambonitidae* Kozłowski).

D. K a l j o: Mõnest süstemaatika-alasest küsimusest.

О некоторых вопросах систематики.

Liikide «kitsas» käsitlemine ei õigusta ennast ei bioloogia ega ka stratigraafia seisukohalt. Vaidlus, kas «kitsas» või «lai» liik, on viljatu, sest looduses eksisteerivad nii vähese muutlikkusega püsivad liigid kui ka suure variaablusega liigid. Süstematiseerimisel tuleb välja selgitada vormide muutlikkuse amplituud. «Lai» liigi käsitlemine on õigem, kui sellega kaasneb liigisiseste kategooriate respektseerimine. Alamliikide ja varieteetide eristamine välistab stratigraafias ülemäära «teravad» piirid ja tõstab esile liikide (resp. alamliikide) suguluse, hõlbustades oluliselt paleozoogeograafilist tööd, samuti ka korreleerimist.

Porkuni lademes esinev *Palaeophyllum fasciculus* (Kut.) on tüüpiliselt põõsasja kolooniaga. Tamsalu lademes esineva kubuja kolooniaga vormi kirjeldas V. M. Reiman uue liigina *P. tubuliferum* Reim. Analüüs näitas, et Porkuni tugevasti terrigeensetes (9,8%) kivimites omab *P. fasciculus* põõsasja, aga Kaomäel sama lademe puhtais lubjakivides (terrigeensus 1%) kubuja koloonia. Kuivõrd ka muudes tunnustes esineb üleminekulisus, siis on asjatu nende vormide eristamine eri liikideks.

24. märts H. R ä s t a: Läänemere vanadest rannamoodustistest Eesti NSV-s.

О древних береговых образованиях Балтийского моря в Эстонской ССР.

Ettekanne annab ülevaate Balti mere vanade rannamoodustiste stratigraafiast Eesti NSV-s. Balti mere ajaloo on olnud alates vana-holotseenist (a. 10 000 e.m.a.) viis staadiumi, millised on jaotatud faasideks. K. Pärna on uurinud vana-holotseeni rannamoodustusi ja on kindlaks teinud kohalike jääjärvede staadiumi kahefaasilisena (A_1 , A_2), Balti paisjärve staadiumi viiefaasilisena (B_{1-5}). P. Kents käsitles Balti mere varajase, kesk- ja hilis-holotseeni ajalugu ja tõstis selle aja jooksul esile kolm staadiumi: Antsülusjärv, Litoriina meri ja litoriinajärgne meri. Autor eraldas ka meie alal iga staadiumi viiefaasilisena. Nimetatud uurijad selgitasid eri faasidel mere kõrgeima taseme metakroonse iseloomu.

Viimased uurimused täpsustavad Balti mere vanade rannamoodustiste stratigraafiat subfossiilsete molluskide fauna põhjal. Praegu on võimalik loetleda järgmisi staadiume ja faase: Balti paisjärv (B_{1-5}), Joldia meri, Antsülusjärv (A_{I-V}), Litoriina meri (L_I , II, III, IV), Limnea meri (Lim_{I-V}). Kokkuvõtlikult on vaadeldud Eesti NSV rannajoonte stratigraafia kardinaalseid küsimusi: Joldia mere esinemise probleemi, antsülus- litoriina- ja müa-staadiumide vaheliste piiride küsimust ning on võrreldud meie vanu rannajooni vastavate Soome rannajoontega uuemate Soome uurimuste valgusel. Ettekandes seati üles küsimus: kaotada müa-staadium kui iseseisev stratigraafiline üksus ning juhit

tähelepanu joldia rannamoodustiste ja vastava fauna puudumisele meie territooriumil.

L. O r v i k u: Põdraluude leid Võhma rabast.

Находка костей лося из верхнего болота Выхма.
(ENSV TA Toimetised, 1956, biol. seeria, nr. 4.)

28. aprill K. U t s a l: Termoanalüüsist ja selle kasutamisest litoloogias.

Термический анализ и его применение в литологии.

Termoanalüüsi abil on võimalik uurida mineraalide hapendumis- taandumisprotsesse, polimorfseid muutusi, dehüdratatsiooni, termilist dissotsiatsiooni, sulamist ja teisi protsesse. Termoanalüüsi puhul kuumutatakse uuritavaid mineraale 1000° ja enam ning registreeritakse soojuse-efektid ja kaalukaod, millised on omased just teatud mineraalidele teatud temperatuuridel. Saadud tulemused esitatakse kuumutus- ja differentsiaalkõverate näol. Viimasel ajal on peale kuumutus-, jahutus- ja differentsiaalkõverate võetud kasutusele veel dünaamilise kaalumise meetod. Sellel meetodil on rida eeliseid võrreldes eelmistega, eriti karbonaatsete ja vettsisaldavate mineraalide uurimisel. Termogrammide abil saab määrata mineraale nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt.

Termoanalüüsi kasutatakse rohkesti Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ehituse ja Ehitusmaterjalide Instituudis, kus peamiseks uurimisobjektiks on savid ja karbonaadid.

V. T a l t s: Viljandi rajooni alliklupjade geoloogiast.

О геологии известковых туфов в Вильяндиском районе.

Viljandi rajoonis esineb alliklupjade lasundeid eriti rikkalikult Tä-nassilma—Viljandi—Raudna ürgoru nõlvadel: Vana-Võidus, Raudnas, Heimtalil ja Viljandi järve ümbruses. Suurim nendest on Heimtali lubjalasund, mille pindala on 40 000 m² ja paksus keskmiselt 1,8 m. Küllaltki suuri alliklubja lasundeid esineb ka väiksemate jõgede ja ojade nõlvadel (Mustavere, Karula, Võiste, Sinialliku jt.). Alliklubja kihid Viljandi rajoonis esinevad alliksoo setetes läätседена, milliste piirjooned enam-vähem kõrdavad alliksoo piirjooni, kuid on väiksema pindalalise ulatusega. Lubjalasundit katva kihina esineb kas turvas, turvasmuld või nõlvadelt uhutud setted. Järgnevad lupjasisaldavad kihid, milliste paksused on väga varieeruvad nii eri leiukohtades kui ka sama leiukoha piires. Iseloomulik on siin paksemate või õhemate lubjakihide vaheldumine turbakihtidega. Lubjalasundi ja ühtlasi ka alliksoo setete lamamiks on vettpidavad kihid, nagu savid, liivsavid või moreen.

13. okt. R. M ä n n i l: Stratigraafiast ja korrelatsioonist.

О стратиграфии и корреляции.

Igasuguse stratigraafilise konstruktsiooni baasiks peab olema konkreetne geoloogiline profiil ja sellel põhinev kohalik stratigraafiline skeem.

Kohaliku ajalis-stratigraafilise liigestamise ülesanne seisneb kohalike geoloogiliste sündmuste tekkeajalise järgnevuse, mitte aga nende leviku fikseerimises. Tegelikult tuleb tegelda stratigraafilise rajooniga, mille piirides stratigraafilised ajapinnad loetakse ühtuvalks liitfaatsiate piirpindadega. Seoses stratigraafiliste uurimuste aste-astmelise detailiseerimisega toimub stratigraafiliste mõõdete progressiivne vähenemine ja nende arvu kasvamine. Viimase meelevaldne piiramine, nn. ühtsete stratigraafiliste skeemide loomise ja nende monopoliseerimise näol ei ole kooskõlas stratigraafia edasise arenguga, olles viimasele takistuseks.

Stratigraafilise korrelatsiooni ülesandeks on kohalike geoloogiliste sündmuste sünteesimine terviklikuks Maa geoloogiliseks arengulooks üldise stratigraafilise etaloni taustal. Üldiseks etaloniks peab olema üks kohalikest stratigraafilistest skeemidest, mis põhineb suhteliselt detailselt liigestatud ja lünkadeta geoloogilisel profiilil. Üldistele ajaloolis-geoloogilistele seaduspärasustele ülesehitatud üldine stratigraafiline skeem, vastupidi, ei suuda rahuldada tänapäeva detailse stratigraafia nõudeid. D. K a l j o: Balti ordoviitsiumi ja llandoveri *Codonophyllacea*.

Codonophyllacea ордовика и лландовери Прибалтики. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

LOODUSKAITSESEKTSIOONI ETTEKANDED

1951. aastal

26. mai E. K u m a r i: Matsalu-Virtsu looduskaitseala asutamise eest.

1952. aastal

15. märts V. M a s i n g: Looduskaitse teostamisest Ida-Murmanski rannikul.
11. mai E. K u m a r i: Looduskaitse tähtsusest ja vajadusest.
- E. E i c h w a l d: Eesti taimestik ja looduskaitse.
- K. O r v i k u: Geoloogiliste objektide looduskaitsest.

5. nov. V. Masing: Matkamärkmeid Kaukaasia looduskaitsealalt.

1953. aastal

3. märts S. Künnapuu: Teberda loodusekaitsealast.
R. Haamer: Eesti NSV Tartu oblasti loodusmälestusmärgid. (TRÜ geograafia kateedris.)
20. det. E. Varep: Looduskaitse küsimusi Eesti NSV-s. (LUS-i aastaraamat, 48. köide, 1955.)

1954. aastal

25. nov. V. Masing: Saaremaa loodusmälestusmärkide seisukorrast. (Looduskaitseosakonna arhiivis.)

1955. aastal

28. märts K. Orvik: Eesti NSV Teaduste Akadeemia meteoriitide kogust.

1956. aastal

20. aprill H. Viiding: Suured rändrahnud looduskaitse objektidena.

Крупные эрратические валуны как памятники природы. (LUS-i aastaraamat, 50. köide, 1957.)

V. Müür: Eesti NSV suurimad puud.

Наиболее высокие деревья в Эстонской ССР.

Ettekandes esitatakse andmeid suurematest puudest Eesti NSV-s, kusjuures suuruse võrdlemisel on aluseks võetud peamiselt tüve ümbermõõt maapinnast 1,3 m kõrgusel.

Suuremateks puudeks Eesti NSV-s on lehtpuud, eriti tammed, pärnad ja jalakad. Suurim neist (*Tilia cordata*) kasvab Märjamaa rajoonis; selle puu ümbermõõt on 920 cm. Okaspuudest on suurimaks mänd (*Pinus silvestris*) ümbermõöduga 480 cm, mis kasvab Abja rajoonis Polli pargis. Rohkem on suuri puid Lõuna-Eesti rajoonides (Antsla, Võru, Abja jt.).

Tedaolevad põlised puud on tarvis võtta looduskaitse alla kui

haruldased ja omapärased loodusmälestusmärgid ja kui objektid, millega sageli on seotud rahvamuistendid ja muistsed tavad. Samuti tuleb jätkata andmete kogumist nende haruldaste puuhiiglaste kohta, millest seni veel üksikasjalisemad andmed puuduvad.

LOODUSUURIJATE SELTSI USALDUSMEESTE JA NOORTE NATURALISTIDE KOKKUTULEKUL 1956. AASTAL KINGISSEPAS PEETUD ETTEKANDED

30. juunil K. Eichwald: Saaremaa taimestiku omapärast.
О своеобразии флоры острова Сааремаа.

Saaremaa floora on liigirohke, sisaldades üle 900 kõrgema taime, seega enam kui $\frac{2}{3}$ Eesti NSV taimeliikide üldarvust. Saare 2862 km² pindala juures on see arv kõrge; statistiliselt väljendab pindala ja liikide suhe umbes 1:3. Kogu Eesti NSV-le (45 000 km² ja 1320 taime-liiki) on suhe ligikaudu 1:34.

Saaremaa floora on eelajalooliste kliimaperioodide vältel rekruteerunud sisserände teel kõigist ilmakaartest, kuid valitsevad sisserände suunad olid ida ja lääs. Läänekaared — edel, lääs, loe — on suunad, kust Saaremaale immigrerus rida liike, mis teisel Eestis puuduvad ning Saaremaalgi käesoleval ajal esinevad haruldaste reliktidena.

Saaremaa reliktised taimeliigid, tema reliktse koostisega taimekooslused (eriti Viidumägi) on ohustatud. Nende säilimist on vaja tagada looduskaitse määrusega.

E. Kumari: Merelindude asunditest ja nende kaitsest Eestis.

О колониях морских птиц и их охране в Эстонии.

Meie tähtsaimad merelindude asundid paiknevad Lääne-Eestis, eriti Saaremaad ümbritseval rannamerel. Linnuasundite koondumise peamiseks põhjuseks Lääne-Eestisse on siinse mere saarterohkus ja ranniku suur liigestatus arvukateks poolsaarteks ja lahtedeks. Merelindude asundites pesitsevate peamiste liikide üldarv on 17, kusjuures enamik neist kuuluvad kurvitsaliste, kajakaliste ja haneliste seltsi. Seejuures moodustavad suuri kolooniaid ainult kajakalised. Viimase paarikümne aasta jooksul on merikajaka ja röövtiiru arvukus tunduvalt kasvanud ja need liigid levima hakanud. Sama, kuigi väiksemal määral, võib konstateerida hõbekajaka kohta. Seevastu on haha ja ristpardi arvukus palju vähenenud.

Sõja ajal ja sellele järgnenud aastatel on merelindude asundid röövküttimise, pesade rüüstamise ja lindude hooldamise puudulikkuse

tõttu tublisti kannatada saanud. Linnukaitse uuendamiseks Eesti NSV meredel on eelkõige vaja sisse seada efektiivne kontroll merelindude pesapaikade kohta, taastada esmajoones Vaika saarte linnukaitseala ja asutada rida uusi linnukaitsealasid. Nende tööde organiseerimisele on asunud hiljuti loodud Eesti NSV Teaduste Akadeemia Looduskaitse komisjon.

R. L i n g: Ornitofenoloogilistest vaatlustest ja nende teostamisest.

Орнитофенологические наблюдения.

Ettekandes selgitati ornitofenoloogiliste vaatluste olemust ja eesmäärke, anti juhtnõore linnuelu sesoonsete nähtuste jälgimiseks ja sellealase uurimise lühike programm. Puudutati seniste ornitofenoloogiliste vaatluste ajalugu Eesti alal, sealhulgas vaatlajatevõrgu kujunemise käiku meie läänesaartel kuni kaasajani.

Praegu on Loodusuurijate Seltsil Saaremaalt võrsunud rida aktiivseid noori kaastöölisi, nagu A. Kitt, A. Truuväärt, H. Kõuts, M. Kers, H. Adrat jt. Pihtla 7-klassilisest koolist ja Kingissepa keskkoolist. Nimeetatud on lisaks kauaaegsetele usaldusmeestele, nagu V. Pukk ja H. Ränk, teostanud järjekindlaid ornitofenoloogilisi vaatlusi Saaremaa eri osades.

2. juuli J. E i l a r t: Fütofenoloogilised vaatlused Saaremaal. Фитофенологические наблюдения на о. Сааремаа.

Saaremaal (Mustjalas) töötab Loodusuurijate Seltsi parim taimefenoloogiliste vaatluste teostaja — Julius Tõll. Siin on kujunenud tugev noorte järjekindlate loodusevaatlajate rühm (H. Kõuts, N. Kaasik, L. Tamm, H. Vaher, A. Tiit jt.). Sesoonsete nähtuste jälgimine toimub regulaarselt mitmes koolis.

Fenoloogilised vaatlused Saaremaal kui Nõukogude Liidu ühes läänepoolsemas piirkonnas omavad erilist tähtsust ning on olulised eelkõige atlantilis-maritiimsete mõjude uurimisel looduse arengule.

Saaremaalt saadud materjal, välja arvatud vähesed erandid, omab teaduslikku väärtust. Opetaja A. Naagel on teinud praktilisi täiendusi koolivaatluste metoodikasse. J. Tõll teostab komplitseeritud erivaatlusi üksikute looduslike tegurite mõju selgitamiseks.

Kaustade analüüsimisel selgunud olulisemad puudused on järgmised:

- vaatlusi pole teostatud kogu perioodi vältel ning liikide üksikud arengufaasid on täheldamata;
- vaatluskoht pole aastate vältel püsiv või pole päris tüüpiline mingi liigi vaatluseks;
- üksikute taimeliikide kohta puuduvad vaatlusandmed nende mittetundmise tõttu;

d) kultuurliikide puhul ei arvestata ega märgita nende sorte.

Täpsustamist vajavad üksikud kriteeriumid arengufaaside määramiseks. Vaatluste eesmärgiks jääb käesoleval ajal Eesti esimese loodusekalendri väljaandmine.

J. Eilart: Loodusesõber looduskaitse teostajana kohapeal.

Любитель природы — проводник охраны ее на месте.

Ettekandes põhjendatakse näidete varal looduskaitse vajadust ning esitatakse materjale senisest tööst kohtadel.

Iga loodusesõber saab looduskaitsemõtte elluviimisele kaasa aidata eelkõige järgmisega:

- 1) registreerides kohapeal tähelepanuväärseid looduslikke objekte;
- 2) kogudes täiendavat materjali juba teadaolevate objektide kohta;
- 3) propageerides looduskaitset;
- 4) asudes kohapeal tegutsema looduskaitse usaldusmehena või volinikuna mingil looduskaitse objektil.

Eriiline koht selles töös on õpetajatel ja koolidel.

LOODUSUURIJATE SELTSI TALLINNA OSAKONNA ETTEKANDED

1947. aastal

14. mai G. Vilbaste: Tallinna osatähtsus loodusteaduste, eriti botaanilises uurimises.
V. Voore: Eesti NSV kalakahjuritest.
29. okt. T. Leisner: Pilvikute (*Russula*) levikust Tallinna ümbruses ja nende esinemistingimustest.
G. Vilbaste: Botaanilisi märkmeid Tallinna ümbrusest.
21. nov. A. Luha: Millal asustasid taimed ja loomad maismaa?
V. Voore: Planktonoloogilisest uurimisest Eesti NSV-s ja selle praegune seisukord.
17. dets. G. Vilbaste: Tallinna ümbruse taimeühingute muutumisest.

1948. aastal

12. veebr. T. Siimon: Seente toiteväärtus ja andmeid seente töötlemise ja kasutamise kohta Eesti NSV-s.
A. Mank: Pääsküla ümbruse nahkhiirte faunast.

1950. aastal

25. apr. E. Kumari: Eesti NSV ala avifaunistiline iseloomustus.

1951. aastal

21. märts L. Rannak: Rääme bioloogiast ja töödusest.
11. apr. V. Maavara ja V. Masing: Raba loomastik, selle elutingimused ja muutused rabade kuivendamisel.
16. mai K. Pärna: Balti mere ajalugu (ülevaade Balti mere tekke- ja arenemisloost alates valdai jääajast).
26. okt. H. Pärjasaar: Kakerdaja raba linnustikust.
27. nov. J. Nuut: Mihhail Vassiljevitš Lomonossov — vene teaduse uhkus.
27. dets. A. Üksip: NSV Liidu Teaduste Akadeemia suurüritus — «NSV Liidu floora» väljaandmine.
E. Parmasto: Seente osa biogeotsünoosis.

1953. aastal

28. jaan. H. Paris: Kõrgemate taimede antibiootikutest.
3. märts P. Bogovski: Elu- ja surmaprobleeme kaas-aegse teaduse valguses.
11. apr. L. Rannak ja N. Schönberg: Balti mere sool-dumise bioloogilisi näitajaid.
29. apr. V. Voore: Zooloogilisi probleeme seoses looduse ümberkujundamise plaaniga.
14. okt. A. Reiman: Psüühika tekkimine ja arenemine ning selle sõltuvus närvisüsteemi arenemisest.
28. nov. A. Kumari ja A. Jõgi: Lindude sügisrändest Eesti NSV mandriosa läänerannikul.
22. dets. E. Rannak: Toidu tooraine kasutamisest tervis-liku toitumise otstarbel.

1953. aastal

27. veebr. A. Üksip: Noollehise hunditubaka süstemaatikast ja levikust.

- 2. apr. A. V a g a: Elusa looduse riigid ja nende evolutsioon.
- 6. mai A. M a n k: Rae raba linnustikust.
A. J ä r v k ü l g: Jõevähi bioloogiast.
- 3. nov. S. U u s k a m: Mikroelementide bioloogiline tähtsus.
- 27. nov. M. A k s e l: Püknidiaalsetest parasitsetest seentest.

1954. aastal

- 4. jaan. E. V a r e p: Looduskaitse küsimusi Eesti NSV-s.
- 22. jaan. M. K a s k: Soode fütotsönooside ökoloogilistest tingimustest Lääne-Eestis.
A. L i n t: Kuldnokkade suvisest ja sügisesest päevarütmist Haapsalus. (Käsikiri LUS-i Tall. osak. arhiivis.)
- 24. veebr. A. R e i m a n: Fr. R. Kreutzwald arstina.
- 7. apr. A. V a g a: Taimede uue fülogeneetilise süsteemi väljatöötamine NSV Liidus.
- 7. mai R. K o c h: Obolus-karpide keemilisest koostisest ja ehitusest.
K. M ü ü r s e p p: Obolus-liivakivist.
- 9. nov. H. L i n g: Metssea areaali piiride muutustest Baltimaadel viimastel sajanditel.

1955. aastal

- 4. veebr. E. V a r e p: Looduskaitse küsimusi Eesti NSV-s.
- 24. märts L. R a n n a k, T. A a s a ja H. N i r g i: Räime bioloogia.
- 8. apr. K. K i l d e m a: Soode tekkest ja arengust Eesti NSV-s.
- 28. apr. E. M o i s a r: Sisesekreetsiooninäarmete tähtsus kohanemise sündroomis.
E. R a n n a k: Otsustava teguri küsimus haigestumisel ja tervenemisel.
- 19. mai E. V a g a n e: Radioaktiivsete isotoopide kasutamine bioloogias ja meditsiinis.

7. juuni S. K ü n n a p u: Tallinna ümbruse pinnamoe genee-
sist.
28. okt. E. P a r m a s t o: I. V. Mitšurin — suur vene tead-
lane-bioloog.
16. nov. A. V a g a: Paljasseemnetaimede fülogenees.
30. nov. E. H a g e m e i s t e r: Геологические данные сказа-
ния Платона об Атлантиде в свете современной науки.

1956. aastal

19. jaan. K. M a r k: Baltimaade uued paleoantropoloogilised
materjalid nooremast kiviajast.

Новые палеоантропологические материалы Прибалтий-
ских стран младшего каменного века.

2. veebr. R. K o s c h: Aatomienergia ja tema kasutamine rah-
vamajanduses.

Использование атомной энергии в народном хозяйстве.

Vanad energia saamise allikad (põlevad maavarad) ammendatakse
lähema 200—300 aasta jooksul, seevastu aga kasvab rahvahulk maa-
keral ja toimub tehnika määratu areng.

See asjaolu oleks varsti saanud tõsiseks mureks inimkonnale, kui
loodus ka siin ei hoolitseks inimeste eest. Inimesed vallutasid järjekord-
selt looduse ühe saladuse — aatomienergia saamise ja rakendamise
võimalused. Ka Päikese energia tekib tuumareaktsioonide tulemusel.

Aatomienergia tekkimise mõistmiseks on vaja lähemalt vaadelda
aatomite ja tuuma ehitust, üksikute elementaerosakeste omadusi. A. Ein-
steini massi ja energia ekvivalentsuse valem on tuuma protsessides eral-
duva energia arvutamise aluseks. Aatomienergia saamiseks kasutatakse
tuuma (U) jagunemist ja sünteesi ($H \rightarrow He$).

Ettekandes esitatakse mitmesuguste aatomireaktorite põhimõttelisi
skeeme, nende ekspluaterimist ja selle maksumust, aatomienergeetika
küsimusi Nõukogude Liidus ja välismail ning radioaktiivsete elemen-
tide kasutamisevõimalusi mitmesugustes rahvamajandusharudes: tehni-
kas, põllumajanduses, meditsiinis, teaduslikel uurimistel jne.

1. märts H. M a r a n: K. E. Baer — suur vene loodustead-
lane.

К. Э. Бэр — великий русский ученый-естествовед.

1956. aastal möödus 80 aastat vene loodusteadlase K. E. Baeri sur-
mast. Nende aastate jooksul on loodusteadus mõõtmatult arenenud. Sel-
lele vaatamata ei ole prof. Baeri teaduslikud uurimistööd kaotanud oma
tähtsust, vaid on jäänud püsima, kui osa sellest teadusliku töö alus-

müürist, millel areneb edasi avar ja sügav Nõukogudemaal tehtav teaduslik töö.

Baer on XIX sajandi I poole tähtsamaid biolooge. Ta rajas kaas-aegse embrüoloogia. Tema «Loomade arenemise ajalugu» on põhjapanevaks teoseks embrüoloogilises kirjanduses.

K. E. Baer oli ka silmapaistev geograaf-maadeuurija, mille tunnistajaiks jäävad järgnevaile põlvedele tema Balti mere, Peipsi järve, Kaspia ja Aasovi mere uurimused, ja reisikirjeldused Lapimaalt ning Kaukaasiast.

Andeka antropoloogina töötas K. E. Baer välja kranioloogias oma süsteemi, mis on jäänud aluseks pärastisele kranioloogilisele metoodikale.

Ei saa märkimata jätta ka tema tähtsust Venemaa tootlike jõudude uurijana.

Ta oli ka andekas pedagoog, millest kõneleb tema töö üliõpilastega Königsbergi, anatoomilises instituudis ja Peterburi meditsiini-kirurgilises akadeemias.

Suure loodusteadlase K. E. Baeri elu oli täis pingelist ja viljakat tööd, mille tõttu ka tema teaduslik pärand tulevastele põlvedele on suur ja mitmekülgne.

29. märts R. R ä g a s t i k: Arktika uurimisest.

Об исследовании Арктики.

12. apr. K. K i l d e m a: Muldade kivisusest Eesti NSV-s.

О каменистости почв в Эстонской ССР.

11. mai E. V a g a n e: Vitamiinide küsimus Eesti NSV tingimustes.

Toidu vitamiinide(A, B, D jt.)-sisalduses esineb suuri sesoonilisi kõikumisi. Eriti tunduvalt oleneb aastaajast toidu C-vitamiini sisaldus. Eesti NSV-s teostatud uurimustest selgub, et meil kasvatatud kartulid ning kõõgiviljad (kapsad, kaalikad jt.), marjad ja puuviljad on sügisel kõrge C-vitamiini sisaldusega. Mainitud toiduainete säilitamisel langeb nende vitamiinisaldus aga kiiresti. Nii sisaldab kartul, meie tähtsaim C-vitamiini allikas, jaanuaris pool ja kevadel ainult veerand varasügisest C-vitamiini sisaldusest (25—30 mg%).

Lühike värsketate toiduainete periood ning vitamiinide lagunemine säilitamisel põhjustavad nende vähesuse talvises ja kevadises toidus. Eesti NSV põlevkivikaevuritel esineb C-vitamiini puudust rohkem kui poole aasta vältel. Jaanuarist juulini ei ole rasedate, rinnaga toitvate emade ja imikute toidus küllaldaselt C-vitamiini. Kõige C-vitamiini vaesemateks kuudeks Eesti NSV-s on märts, aprill, mai ja juuni.

Vitamiinide vähesus avaldub füüsilise ning vaimse töövõime langu-

ses, nn. kevadväsimuses. Vitamiinide vähesuse korral alaneb organismi vastupanuvõime haigustele (tuberkuloos, gripp, kopsupõletik jt.). Ka hammaste halva seisundi põhjuseks on sageli vitamiinide (C ja D) vähesus.

Seetõttu on vaja senisest suuremat tähelepanu osutada toidu rikastamisele vitamiinidega talvel ja kevadel. Selleks on vaja kasvatada ning varuda rohkem köögivilju, marju jt. vitamiinirikkaid toiduaineid; laiendada köögiviljade kasvatamist kasvuhooneis. Suurenenud vitamiinitarviduse korral (rasedad, rinnaga toitvad emad, haiged, rasket füüsilist ning intensiivset tööd tegijad jt.) tuleb aga profülaktiliselt kasutada vitamiinipreparaate.

16. nov. R. M ä n n i l: Märkmeid Tallinna ümbruse aluspõhja geoloogiast.

О геологии коренных пород в окрестности г. Таллина.

Referent esitas ülevaate aluspõhja ehitusest Tallinna ümbruses ja peatus pikemalt siin paljanduvate lademetest stratigraafia põhijoontel. Tähelepanu osutati küsimusele kambriumi ja ordoviitsiumi piirist, kusjuures pakkerordi lade loeti ordoviitsiumi koosseisu. Lähemalt peatuti metabentoniitkihtide esinemisel Tallinna ümbruses ja vasalemma lademe fatsiaalsel omapäral. Samuti peatuti vasalemma lademe biohermide (meie ala vanimad) ehitusel ja tekkingimustel.

23. nov. A. L u t s: Elektroentsefalograafia tähtsusest arstiteaduses.

О значении электроэнцефалографии в медицине.

Autor andis lühikese ülevaate elektroentsefalograafia, s. o. peaja biovoolude registreerimisest, peatudes pikemalt elektroentsefalograafia praktilisel kasutamisel arstiteaduses (inimese peajakasvajate ja mädanikkude olemasolu ja asukoha kindlaksmääramine, une sügavuse registreerimine, mitmesuguste tundeorganite objektiivne uurimine). Autor oli teostanud 142 inimesel (2—64 a. vanustel) peaja biovoolude registreerimist elektroentsefalogrammis, s. o. peaja biovoolude üleskirjutuses heliärrituse puhul tekkivate muutuste uurimiseks ja nende praktiliseks ärakasutamiseks kuulmisvõime objektiivseks hindamiseks. Selgus, et elektroentsefalograafiat on otstarbekohane rakendada kuulmisteravuse objektiivseks kindlaksmääramiseks eriti varases lapseas, kuulmiseksperitiisi juhtudel ja mõningate psüühiliste seisundite puhul, kus ei ole võimalik uuritavaga sõnalist kontakti saada.

ETTEKANNETE AUTORITE NIMESTIK

Lühendid: üldk. — üldkoosolekul; disk. — diskussioonikoosolekul; ornit. — ornitoloogiasektsioonis; ent. — entomoloogiasektsioonis; järvek. — järvekomisjonis; bot. — botaanikasektsioonis; metsas. — metsasektsioonis; geol. — geolcogia-geograafiasektsioonis; loodusk. — looduskaitsesektsioonis; Tall. — Tallinna osakonnas; usald. — usaldusmeeste kokkutulekul.

A a l o e, A.: üldk. 27. IV 54; geol. 10. XII 55.

A a s a, T.: Tall. 24. III 55.

A a s a m a a, H.: bot. 11. III 52; 21. XI 53; 13. X 54.

A k s e l, M.: Tall. 27. XI 53.

A u m e e s, L.: ornit. 20. IV 54; 7. XII 54; 29. XI 55; 6. XII 55.

B o g o v s k i, P.: Tall. 3. III 52.

E i c h w a l d, K.: üldk. 24. XI 48; 25. XII 51; bot. 26. III 50; 6. V 50; 20. II 51; 27. XI 51; 11. III 52; 28. II 53; 16. V 53; 27. III 54; 26. III 55; 17. XII 56; loodusk. 11. V 52; usald. 30. VI 56.

E i l a r t, J.: bot. 14. XI 53; 14. XI 53; 5. III 55; 18. II 56; 27. III 56; 23. IV 56; usald. 2. VII 56; 2. VII 56.

E r i k, V.: ornit. 15. IV 53; 6. IV 54; 8. III 55.

H a a m e r, R.: loodusk. 3. III 53.

H a a v i s t e, E. M.: ornit. 11. III 52; 5. XI 52.

H a b e r m a n, H.: üldk. 3. III 49; 18. XI 50; 12. XII 50; 19. III 54; 21. XII 54; 15. XII 55; 27. IX 56; 22. XI 56; ent. 24. III 52; 20. XII 53; järvek. 24. III 52.

H a g e m e i s t e r, E.: Tall. 30. XI 55.

H a i n l a, V.: metsas. 10. III 55.

H e c k e r, R. F.: üldk. 26. XI 52.

H e i d e m a a, R.: ornit. 28. XII 49.

H e n n o, O.: üldk. 26. II 48; metsas. 29. IV 47; 26. XII 55.

I l v e s, A.: metsas. 6. XII 50; 9. XII 52; 6. III 56.

J o a m e t s, V.: metsas. 12. III 52.

J ä r v e, H. ornit. 23. X 53.

J ä r v e k ü l g, A.: järvek. 20. XII 53; 27. X 55; 20. II 56; 6. XII 56; Tall. 6. V 53.

- Järvekülg, Ü.: ornit. 9. IX 52; 25. XI 52; 11. II 53; 3. XII 53; 26. X 54;
2. XI 54; 4. I 55; 25. X 55.
- Jõgi, A.: üldk. 29. IV 52; ornit. 27. XII 51; 5. XI 52; 3. XII 52; 25. III 53;
23. III 54; 2. XI 54; 30. XI 54; 19. IV 55; 22. XI 55; 8. II 56; Tall.
28. XI 52.
- Jürgenson, E.: geol. 9. XII 50; 7. XII 51; 9. IV 54; 22. X 55.
- Jüssi, F.: ornit. 20. IV 54; 8. II 55; 6. XII 55; 14. III 56.
- Kaar, E.: metsas. 8. XII 54.
- Kalamees, K.: bot. 19. XI 55; 18. IV 55.
- Kalda, A.: bot. 25. XII 54; 22. V 55.
- Kaljo, D.: geol. 11. II 56; 3. III 56; 13. X 56.
- Kangur, A.: bot. 29. XI 52.
- Karu, A.: üldk. 2. X 51; 25. X 56; metsas. 27. IV 48; 2. XI 48; 21. II 50;
26. X 50; 19. XI 53; 8. XII 54.
- Karu, H.: bot. 17. XII 55.
- Kask, M.: üldk. 18. II 53; bot. 22. XII 50; 9. X 54; 25. V 54; 17. XII 56;
Tall. 22. I 54.
- Kelpman, J.: geol. 13. III 51.
- Kildema, K.: geol. 5. III 55; Tall. 8. IV 55; 12. IV 56.
- Kipper, A.: üldk.: 17. IX 56.
- Kirs, J.: üldk. 17. XI 53.
- Kirsipuu, A.: järvek. 6. XII 56.
- Koch, R.: Tall. 7. V 54; 2. II 56.
- Kollist, P.: metsas. 16. XII 52.
- Kongo, A.: geol. 21. IV 51.
- Kumari, A.: ornit. 18. XII 47; 15. IV 48; 1. IV. 52; 5. XI 52; 24. II 53;
16. III 54; 23. XI 54; 13. XII 55; Tall. 28. XI 52.
- Kumari, E.: üldk. 15. II 50; 12. XII 50; 26. V 51; 29. IV 52; 29. X 52;
28. II 54; 11. I 55; 10. XI 55; ornit. 16. X 47; 18. XI 48; 1. XI 49;
3. III 51; 25. IX 51; 25. XI 52; 11. II 53; 2. IX 53; 20. XII 53; 28. II 54;
23. III 54; 5. X 54; 2. XI 54; 8. III 55; 20. X 55; 29. XI 55; 23. X 56;
loodusk. 26. V 51; 11. V 52; usald. 30. VI 56; Tall. 25. IV 50.
- Kurm, H.: bot. 19. II 52.
- Kurvits, A.: bot. 22. X 55.
- Künnapuu, S.: geol. 17. III 48; 4. XI 48; 27. IX 49; 2. XI 50; 3. XII 52;
loodusk. 3. III 53; Tall. 7. VI 55.
- Laas, E.: üldk. 22. IX 55; metsas. 14. XII 49; 20. XII 53; 11. II 54.
- Laasimer, J.: metsas. 16. III 48.
- Laasimer, L.: üldk. 16. I 47; 22. XI 56; bot. 28. II 53; 20. XII 53.
- Lamp, L.: bot. 17. XII 51.
- Leisner, T.: Tall. 29. X 47.
- Leivategija, L.: üldk. 11. I 54.
- Lellep, E.: bot. 21. III 53; 30. X 54; 25. XII 54; 23. IV 56.

- Liidema, H.: üldk. 30. X 51.
- Ling, H.: üldk. 30. XII 48; 12. II 52; 28. II 54; 16. X 54; 16. II 56; ornit.
2. II 54; 28. II 54; 25. X 55; Tall. 19. XI 54.
- Ling, R.: ornit. 9. II 54; 22. II 56; 28. XI 56; usald. 30. VI 56.
- Lint, A.: ornit. 3. XII 52; 20. XII 53; Tall. 22. I 54.
- Loodus, R.: metsas. 26. IV 56.
- Luha, A.: üldk. 27. II 47; Tall. 21. XI 47.
- Luts, A.: Tall. 23. XI 56.
- Luuse, V.: metsas. 11. XII 56.
- Lõokene, E.: geol. 7. V 55.
- Maasik, E.: üldk. 27. III 51.
- Maavara, V.: üldk. 13. II 51; 19. V 53; ent. 19. II 52; 20. IV 53; Tall.
11. IV 51.
- Mank, A.: ornit. 11. III 53; Tall. 12. II 48; 6. V 53.
- Maran, H.: Tall. 1. III 56.
- Margus, M.: metsas. 30. III 48; 3. XI 50; 3. V 51; 12. XII 51; 12. IV 52;
25. XI 52; 7. IV 53; 19. XI 53; 20. XII 53; 11. XI 54; 24. II 55; 20. XI 56.
- Mark, K.: Tall. 19. I 56.
- Marland, A.: metsas. 27. IV 48.
- Masing, V.: üldk. 13. II 51; 18. III 52; 28. IV 55; disk. 29. III 56; ornit.
27. XI 47; 15. I 48; bot. 6. V 50; 18. IV 53; 20. XII 53; 4. III 54; 9. X 54;
25. XII 54; 19. XI 55; metsas. 26. III 54; geol. 5. X 52; loodusk.
15. III 52; 5. XI 52; 25. XI 54; Tall. 11. IV 51.
- Michelson, A.: metsas. 30. III 48; 9. III 49; 14. XII 49.
- Mikelsaar, N.: järvek. 14. IV 51; 20. XII 53; 23. II 54; 18. IV 55.
- Moisar, E.: Tall. 28. IV 55.
- Muiste, L.: metsas. 29. IV 47.
- Männil, R.: geol. 5. VI 47; 13. X 56; Tall. 16. XI 56.
- Möls, E.: geol. 11. V 50.
- Müür, V.: loodusk. 20. IV 56.
- Müürsepp, K.: Tall. 7. V 54.
- Niklus, M.: ornit. 11. II 52; 24. IX 52; 2. IX 53; 2. III 54; 7. XII 54;
19. IV 55; 20. XII 55; 21. III 56.
- Nirgi, H.: Tall. 24. III 55.
- Nuut, J.: üldk. 20. XI 51; Tall. 27. XI 51.
- Nõmmik, S.: geol. 27. III 47.
- Ohu, A.: üldk. 11. XII 47; 28. X 50.
- Onno, S.: üldk. 28. II 54; 16. II 56; ornit. 27. XI 51; 24. IX 52; 11. III 53;
20. XI 53; 28. II 54; 5. X 54; 30. XI 54; 20. X 55; 15. XI 55; 29. XII 55;
11. XII 56.
- Oraspõld, A.: geol. 31. III 51; 23. X 51; 22. X 55.
- Orviku, K.: geol. 22. II 47; 3. III 50; 19. X 50; 11. III 52; 2. III 54;
30. X 54; loodusk. 11. V 52; 28. III 55.

- Orviku, L.: geol. 11. III 52; 24. III 56.
 Ottan, R.: metsas. 12. IV 52; 26. IV 55.
 Paakspuu, V.: ornit. 20. IV 54; 4. I 55; 20. XII 55.
 Paal, H.: metsas. 28. X 55.
 Paaver, K.: üldk. 31. III 53; ornit. 18. X 48; 9. XII 49; metsas. 15. XI 51.
 Paivel, A.: metsas. 8. XII 54.
 Paris, H.: Tall. 28. I 52.
 Parmas, H.: metsas. 20. IV 49; 18. XII 50; 18. XII 51; 10. III 53.
 Parmasto, E.: üldk. 26. X 55; bot. 16. V 51; 19. XI 51; 16. V 53; 14. XI 53;
 23. IV 56; 17. XII 56; Tall. 27. III 51; 28. X 55.
 Peedosaar, Ü.: ornit. 23. X 53; 6. IV 54; 26. X 54; 17. XII 54.
 Peiker, J.: ornit. 8. II 55; 27. IX 55; 8. IV 56.
 Pettai, E.: metsas. 12. XII 51.
 Pihelgas, E.: üldk. 22. III 55.
 Piiper, J.: üldk. 16. II 54; ornit. 23. X 56.
 Poots, L.: üldk. 11. I 55; ornit. 23. III 55.
 Pork, K., bot. 18. IV 53; 14. XI 53.
 Pork, M.: üldk. 24. V 55.
 Pärj, R.: ornit. 21. III 56.
 Pärjasaar, H.: ornit. 11. XII 51; Tall. 26. X 51.
 Pärna, K.: üldk. 12. X 54; geol. 14. X 47; 3. III 51; 22. XII 51; Tall.
 16. V 51.
 Pöder, L.: ornit. 16. X 47; 1. XI 49; 25. IX 51; 27. IX 53.
 Pöldmaa, P.: bot. 18. IV 55.
 Pöldvere, K.: ornit. 23. III 55; 14. III 56; 25. IV 56.
 Rahi, U. P.: ornit. 29. XII 55.
 Rannak, E.: Tall. 22. XII 52; 28. IV 55.
 Rannak, L.: üldk. 28. IV 51; järvek. 15. IV 52; Tall. 21. III 51; 11. IV 52;
 24. III 55.
 Rea, B.: ornit. 13. XI 56.
 Rea, T.: geol. 22. II 52.
 Rebane, K.: üldk. 23. IV 53.
 Reiman, A.: Tall. 14. X 52; 24. II 54.
 Remm, H.: üldk. 11. I 55; ent. 21. IV 52; 20. XII 53.
 Renno, O.: ornit. 13. XI 51; 25. X 52; 24. II 53; 15. IV 53; 27. IX 53;
 20. XII 53; 2. XI 54; 23. XI 54; 8. II 55; 15. IX 55; 13. XII 55; 8. IV 56.
 Riispere, U.: metsas. 10. III 55.
 Riives, V.: geol. 17. III 53.
 Ristkok, J.: järvek. 20. XII 53; 23. II 54; 18. IV 55.
 Roosimaa, U.: ornit. 11. XII 56.
 Rootsmäe, L.: ornit. 2. XI 54; 23. XI 54; 27. IX 55; 8. II 56.
 Rootsmäe, T.: üldk. 3. IV 47.
 Rühhin, L. B.: üldk. 10. V 52.

- Rägastik, R.: Tall. 29. III 56.
 Rähni, E.: geol. 3. III 56.
 Rästa, H.: üldk. 13. XII 56; geol. 24. III 56.
 Rõigas, P.: metsas. 24. II 48; 2. XII 48; 1. XI 49; 9. III 50.
 Rõõmusoks, A.: geol. 3. III 56.
 Saar, E.: metsas. 11. III 47.
 Sarv, L.: geol. 11. II 56.
 Schönberg, N.: järvek. 15. IV 52; Tall. 11. IV 52.
 Sibul, I.: üldk. 6. V 48.
 Siimon, T.: Tall. 12. II 48.
 Silvere, A.: ornit. 25. X 52.
 Simm, H.: järvek. 20. XII 53; 18. IV 55.
 Stakelberg, N. A.: üldk. 15. XII 53.
 Suuressaar, L.: ornit. 15. IV 53; 2. III 54; 6. XII 55.
 Tamm, R.: ornit. 8. V 47; 15. I 48; 18. XI 48; 7. IV 50; 25. I 51; 20. XII 53;
 2. XI 54; 22. II 55; 23. III 55; 27. IX 55; 21. III 56.
 Talts, S.: bot. 21. III 52; 27. III 54.
 Talts, V.: geol. 28. IV 56.
 Talviste, J.: ornit. 14. II 50.
 Teder, H.: geol. 20. XII 53.
 Timm, T.: järvek. 18. X 56.
 Toom, V., ornit. 28. XI 56.
 Trass, H.: bot. 27. II 51; 17. III 51; 22. X 52; 20. XII 53; 25. XII 54;
 27. III 56.
 Tuvikene, H.: bot. 16. V 53.
 Tõldsepp, J.: metsas 15. III 56; 30. X 56.
 Utsal, K.: geol. 28. IV 56.
 Uskam, S.: Tall. 3. XI 53.
 Vaga, A.: üldk. 5. IV 50; 26. XII 52; bot. 20. II 51; 21. III 52; 21. III 53;
 6. VI 53; 31. XII 53; 22. X 55; Tall. 2. IV 53; 7. IV 54; 16. XI 55.
 Vagane, E.: Tall. 19. V 55; 11. V 56.
 Vahi, J.: ornit. 2. XI 54; 17. XII 54; 8. IV 56.
 Vaitkevitsius, A.: ornit. 25. XII 56.
 Valk, U.: üldk. 27. XII 49; disk. 29. III 56; metsas. 13. III 51.
 Vare, R.: metsas. 26. IV 56.
 Varep, E.: üldk. 15. II 55; 26. IV 56; geol. 27. III 47; 14. X 47; 6. I 51;
 loodusk. 20. XII 53; Tall. 4. I 54; 4. II 55.
 Vassiljev, L.: metsas. 23. XI 49.
 Veber, K.: geol. 4. XI 48.
 Veldre, J.: järvek. 27. X 55; 20. II 56.
 Veroman, H.: ornit. 21. III 56; 13. XI 56; 25. XII 56.
 Veski, V.: bot. 3. XI 50; 12. XII 53; 26. III 55.
 Viiding, H.: geol. 20. XII 53; loodusk. 20. IV 56.

Vilbaste, A.: üldk. 19. III 54; ent. 20. IV 55.

Vilbaste, G.: Tall. 14. V 47; 29. X 47; 17. XII 47.

Vilbaste, H.: ornit. 22. II 56.

Vilbaste, J.: ent. 16. III 53; 20. XII 53.

Vilimaa, A.: metsas. 16. III 48; 3. V 51.

Voore, V.: Tall. 14. V 47; 21. XI 47; 29. IV 52.

Üksip, A.: Tall. 27. XII 51; 27. II 53.

Želnin, G.: üldk. 26. XI 52; 15. III 56.

Želnin, V.: ornit. 1. IV 48; 1. III 50; 22. IV 52; 23. XII 52; 25. III 53;
22. II 55.

SISUKORD

Saateks	3
Uldkoosolekute ettekanded	9
Diskussioonikoosolek	15
Ornitoloogiasektsiooni ettekanded	17
Entomoloogiasektsiooni ettekanded	36
Järvekomisjoni ettekanded	36
Botaanikatsektsiooni ettekanded	39
Metsandussektsiooni ettekanded	49
Geoloogia-geograafiasektsiooni ettekanded	56
Looduskaitsesektsiooni ettekanded	63
Loodusuurijate Seltsi usaldusmeeste ja noorte naturalistide kokkutulekul Kingisepas peetud ettekanded	65
Loodusuurijate Seltsi Tallinna osakonna ettekanded	67
Ettekannete autorite nimestik	73

СОДЕРЖАНИЕ

От редакции	5
Доклады общих собраний	9
Дискуссионное собрание	15
Доклады орнитологической секции	17
Доклады энтомологической секции	36
Доклады озерной комиссии	36
Доклады ботанической секции	39
Доклады лесной секции	49
Доклады геолого-географической секции	56
Доклады секции охраны природы	63
Доклады слета корреспондентов Общества естествоиспытателей и юных натуралистов, состоявшегося в Кингисепе	65
Доклады Таллинского отделения Общества естествоиспытателей	67
Список авторов докладов	73

INHALTSVERZEICHNIS

Zum Geleit	7
Auf der Vollversammlung gehaltene Vorträge	9
Diskussionsversammlung	15
Vorträge der ornithologischen Sektion	17
Vorträge der entomologischen Sektion	36
Vorträge der Kommission für Seenforschung	39

Vorträge der botanischen Sektion	40
Vorträge der forstwissenschaftlichen Sektion	49
Vorträge der geologisch-geographischen Sektion	56
Vorträge der Naturschutzsektion	63
Vorträge anlässlich der Zusammenkunft von Vertrauensmännern und jungen Naturfreunden der Naturforschergesellschaft in Kingissepa	65
Vorträge der Tallinner Abteilung der Naturforschergesellschaft	67
Verzeichnis der Referenten	73

СПИСОК ДОКЛАДОВ ПРЕДСТАВЛЕННЫХ НА ЗАСЕДАНИЯХ ОБЩЕСТВА
ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ В 1947--1956 гг.

На эстонском, русском и немецком языках

Toimetaja E. Mõis. Tehniline toimetaja H. Kõhu.

Korrektor I. Jeletsky.

Ladumisele antud 26. V 1958. Trükkimisele antud 14. XI 1958. Paber 62×88.
Trükipoognaid 5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 4,95. Arvutus-
poognaid 3. Trükiarv 1000. MB-08315. Tellimise nr. 2134.
Trükikoda «Tartu Kommunist», Tartu, Ülikooli 17/19.

- Nr. 27. **E. L. Krinov**, Instruksioon meteoriitide langemise vaatluste ning meteoriitide otsimise ja kogumise kohta.
- Nr. 28. **A. Mäemets** ja **I. Veldre**, Eesti NSV vabaltelavad aerjalalised (Eucopepoda). I. Hormikulised (Calanoida).
- Nr. 29. **I. Veldre** ja **A. Mäemets**, Eesti NSV vabaltelavad aerjalalised (Eucopepoda). II. Sõudikulised (Cyclopoida), rullikulised (Harpacticoida).
- Nr. 30. **K. Paaver**, Luuleidude kogumisest Eesti NSV-s.
- Nr. 31. **H. Remm**, Eesti NSV kiilid.
- Nr. 32. **R. Tamm**, Ornitofenoloogilised vaatlused.
- Nr. 33. **A. Jõgi**, Lindude rōngastamine Eesti NSV-s aastail 1938—1955.
- Nr. 34. **J. Ristkok**, Juhend ihtüofenoloogilisteks vaatlusteks.
- Nr. 35. **V. Masing** ja **J. Laasimer**, Pesitsusvõimaluste loomine kasulikkudele lindudele. (Teine parandatud trükk.)
- Nr. 36. Loodusuurijate Seltsi üldkoosolekutel, sektsioonides ja allasutustes aastail 1947—1956 peetud ettekannete nimestik.
- Nr. 37. Artiklite kogu. Eluta looduse kaitse.
- Nr. 38. **S. Rubel**, Eesti NSV naksurlased.
- Nr. 39. **H. Trass**, Eesti NSV kladooniade (põdrasamblike) määraja.

Tasuta

A

22386

114104

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00335933 0